

HRVATSKI VOJNIK

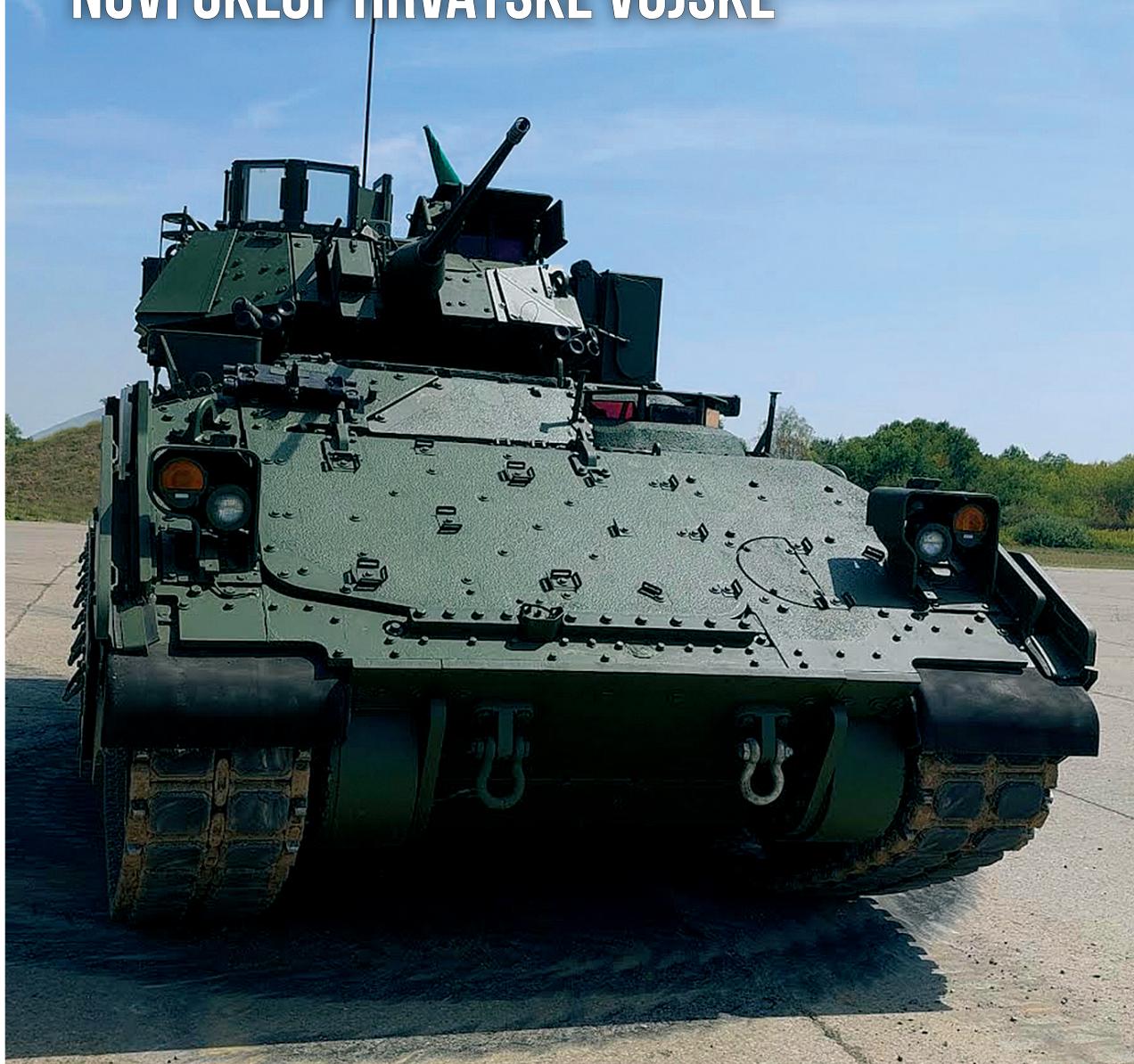

BROJ | 719

11. LISTOPADA 2024.

CIJENA 1,33 €

BRADLEY NOVI OKLOP HRVATSKE VOJSKE

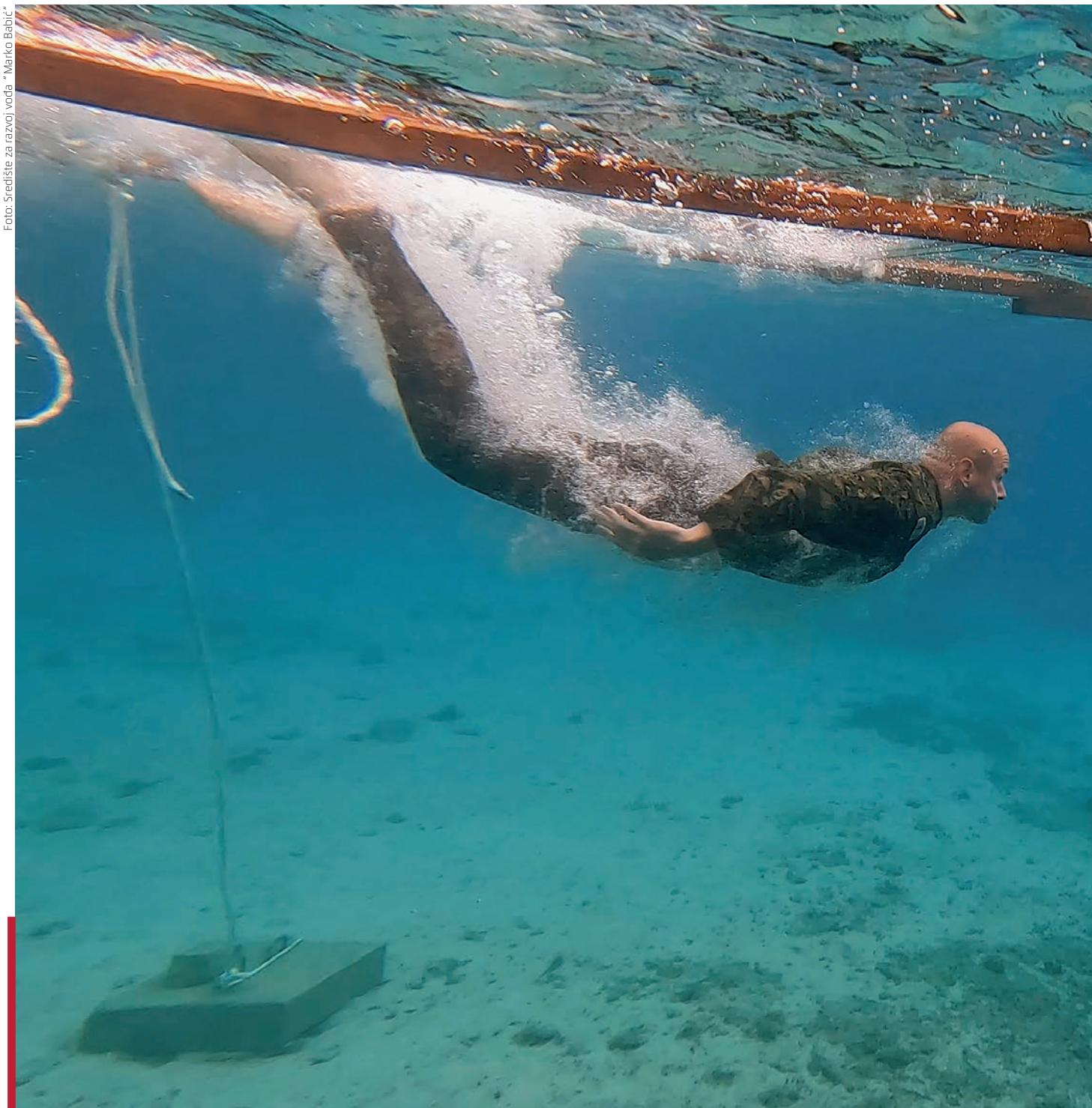
SREDIŠTE ZA
RAZVOJ VOĐA
“MARKO BABIĆ”
VODENA FAZA
OBUKE U
KORČULANSKOM
AKVATORIJU

MEĐUNARODNA
VJEŽBA
SAVA STAR 24

UVJEŽBAVANJE
PRIČUVNIH
SNAGA OSRH

PROVEDENA
VJEŽBA
HARPUN 24

Foto: Središte za razvoj voda "Marko Babic"

VODENA FAZA OBUKE U KORČULANSKOM AKVATORIJU

Pripadnici 12. naraštaja Središta za razvoj vođa "Marko Babić" od 23. do 26. rujna provodili su vodenu fazu obuke u akvatoriju otoka Korčule, točnije uvali nekadašnje vojarne "Privala" nedaleko od Vele Luke. Ukupno 36 polaznika, među kojima i dvije polaznice te jedna pripadnica Slovenske vojske nekoliko je dana usvajalo zahtjevne vojne vještine svojstvene vodenom okruženju...

[STR. 14]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV ŽEKO

SADRŽAJ

- 4 OPREMANJE I MODERNIZACIJA**
Bradley – novi oklop Hrvatske vojske
- 12 MORH**
Obrambena suradnja i hrvatsko iseljeništvo – neraskidive poveznice
- 20 MEĐUNARODNA VJEŽBA**
Sava Star 24
- 24 SNAJPERSKA OBUKA U ZSS-u**
Bez dobro uvježbanog tima nema ni pogotka
- 28 HKoV**
Uvježbavanje pričuvnih snaga OSRH
- 32 HRM**
Provadena vježba Harpun 24
- 36 PZB**
Preko zidina do cilja
- 40 OSRH**
Jedan i najvažniji cilj: Moliti!
- 42 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Pokazana uvježbanost i spremnost
- 44 VOJNA IZOBRAZBA I OBUKA**
200 godina ratnih igara
- 54 PODLISTAK**
Teške plovidbe (IV. dio): Revolucionarni potop
- 60 DOMOVINSKI RAT**
Bitke za Nuštar 1991.

Na vojnom poligonu "Gašinci" kod Đakova gledali smo i zanimljiva gađanja bojnim streljivom, koja su na tamošnjem tenkovskom streljuštu provodili stručnjaci iz američkih tvrtki uključenih u projekt

Promatrajući dio testiranja borbenih vozila pješaštva M2A2 ODS, Hrvatski vojnik dobio je priliku razgovarati i s nekim od ključnih aktera projekta opremanja OSRH tim sustavima. Tako smo dobili detaljan uvid u to kako je projekt tekao od samih početaka, u kojoj je fazi danas, ali i shvatili kako je on isplaniran za puno dulje razdoblje nego što će trajati remont, testiranje i uvođenje u operativnu uporabu

TEKST
Domagoj Vlahović
FOTO
Vesna Pintarić
Goran Resovac

O projektu nabave borbenih vozila pješaštva (BVP) Bradley za Oružane snage RH Hrvatski je vojnik zadnji put opširije pisao u veljači ove godine (v. tekst *Duro Đaković: Europsko središte za vozila Bradley?*, HV br. 702). Dva mjeseca prije, u riječku je luku iz SAD-a bilo isporučeno prvih 22 rabljenih vozila, a naša ekipa posjetila je tvornicu Đuro Đaković u Slavonskom Brodu nekoliko dana prije no što je u jednu od njezinih hala ušlo prvo vozilo na remont. Podsjetimo, zajednički ga provode djelatnici BAE Systemsa i ĐĐ-a i traje već nekoliko mjeseci. Ukupna vrijednost projekta opremanja iznosi 196,4 milijuna dolara (bez PDV-a). Kako je proces napredovao, naša ekipa nedavno je dobila priliku biti i na nekim terenskim testiranjima vozila, te snimiti zanimljive fotografije i filmove budućih hrvatskih Brad-

BRADLEY

NOVI OKLOP HRVATSKE VOJSKE

leyja u vožnji, pa čak i tijekom testnih gađanja. Do trenutka izlaska ovog broja Hrvatskog vojnika, u Slavonski Brod isporučena su 44 vozila od njih ukupno 89. Od tog broja, njih 62 bit će dovedeno u operativno stanje te raspoređeno u postrojbe, dodatnih pet vozila pripremit će se za potrebe obuke, a ostatak će služiti kao izvor pričuvnih dijelova. Transport vozila i opreme ugovorna je obveza američke strane po principu isporuka *od vrata do vrata*. Ministarstvo obrane pruža potrebnu administrativnu podršku u postupku carinjenja vozila i opreme te prati kretanje pošiljki, bilo da se roba isporučuje u tvrtku Đuro Đaković ili skladišta Ministarstva obrane. Na sjednici Odbora za obranu Hrvatskog sabora 25. rujna potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić najavio je kako će do kraja godine Hrvatskoj vojsci biti isporučeno osam Bradleyja. Bitno je napomenuti da za primopredaju vozila moraju biti ispunjeni svi preuvjeti, dakle, provedeni svi remontni radovi, a vozila testirana i kompletirana

s pripadajućim naoružanjem i opremom. Ovih su tijedana terenska testiranja prvih vozila intenzivna, uglavnom se provode na Kindrovu, tvorničkom poligonu Đure Đakovića kod Slavonskog Broda. Provjeravaju se različiti podsustavi vozila, a neka su od njih testiranja vožnje (*automotive*) u što težim uvjetima te testiranja oružnih sustava gađanjima *uživo (FIR Testing and Firing)*, i noću i danju. Promatrajući dio testiranja vozila na vojnom poligonu "Gašinci" kod Đakova gledali smo i zanimljiva gađanja bojnim streličnjakom, koja su na tamošnjem tenkovskom strelištu provodili stručnjaci iz američkih tvrtki uključenih u projekt. Bila je to prilika provjeriti glavni top i spregnutu strojnici te sve optičko-ciljničke sustave kojima je opremljeno vozilo Bradley. U svakom slučaju, bio je dojmljiv događaj prvi put vidjeti Bradleyje u akciji, obojene u boje koje imaju i druga oklopna vozila OSRH. Još samo preostaje da u njima vidimo hrvatske posade, što će se i dogoditi u bliskoj budućnosti.

AMERIKANCI OSNOVALI POSEBAN URED

Već na jednom od testnih gađanja, po broju promatrača i uključenih aktera, bilo je vidljivo koliko je projekt Bradley sveobuhvatan i kompleksan, ali i da on ide sad već jednim uigranim tijekom. Bili su tu predstavnici ustrojstvenih cjelina MORH-a i OSRH, BAE Systems i

OPREMANJE I MODERNIZACIJA

Brigadir Tomislav Zeko u procesu nabave Bradleyja sudjeluje kao čelnik Projektnog tima MORH-a. Potvrđuje da se radovi kojima se Bradleyji pripremaju za operativnu uporabu u Hrvatskoj vojski svakako mogu opisati kao jedan od oblika remonta, po opsegu radova mogao bi se usporediti s revizijom koja se provodi na tenkovima, a ima i određenih elemenata modernizacije

Đure Đakovića, kao i mnogih drugih tvrtki podizvođača. Ali, vjerojatno su s najvećim uzbuđenjem gađanja promatrali pripadnici Sokolova, postrojbe koja će imati Bradleyje u operativnoj uporabi. Poslije su imali priliku postavljati različita pitanja *posadama* iz BAE Systemsa. A mi smo imali prigodu razgovarati i s nekim od ključnih aktera projekta. Tako smo dobili detaljan uvid u to kako je projekt tekao od samih početaka, u kojoj je fazi danas, ali i shvatili kako je on isplaniran na puno dulje razdoblje nego što će trajati remont, testiranje i uvođenje u operativnu uporabu. Brigadir Tomislav Zeko voditelj je Službe za upravljanje projektima u Sektoru za naoružanje i opremu Uprave za materijalne resurse MORH-a, a kad je riječ o nabavi Bradleyja, on je čelnik Projektnog tima MORH-a. Podsjeća nas da je projekt u Ministarstvu obrane formalno započeo potpisivanjem dvaju pisama ponuda i prihvaćanja (Letter of Offer and Acceptance - LOA). Potpisivanje spomenutih ugovora uslijedilo je nakon što je Vlada Republike Hrvatske donijela odluke o nabavi borbenih vozila pješaštva Bradley i osiguranju finansijskih sredstava za realizaciju tog projekta. Donošenju odluke o nabavi prethodila je intenzivna interakcija s američkim agencijama zaduženim za prodaju vojne opreme inozemnim partnerima (Foreign Military Sale - FMS) o uvjetima i paketu opreme koja će se isporučiti Hrvatskoj. Komunikacija se odvijala, a i danas se uglavnom tako odvija, preko Ureda za obrambenu suradnju Veleposlanstva SAD-a u Zagrebu (Office of Defence Cooperation - ODC). Prema potpisanim ugovorima, Vlada SAD-a odgovorna je za isporuku ugovorene opreme i usluga za čiju je realizaciju u ovom slučaju angažirala Američku kopnenu vojsku, svoje agencije te sklopila potrebne ugovore s tvrtkama za isporuku ugovorene opreme i usluga. Zbog složenosti projekta, američka strana osnovala je i poseban Ured za hrvatski projekt Bradley (Croatia Bradley Program Office - CBPO) sastavljen od osam djelatnika koji koordiniraju, nadziru i odgovorni su za provedbu projekta iz nadležnosti Vlade SAD-a.

“Kako vidite, glavni sugovornici članovima Projektnog tima MORH-a i Provedbenog tima OSRH predstavnici su Vlade SAD-a, tj. ODC-a i CBPO-a, preko kojih se rješavaju sva pitanja, kako s predstavnicima američke vojske i agencija, tako i s predstavnicima tvrtki uključenih u radove obnove vozila”, napominje brigadir Zeko. Naravno, tu je riječ prije svega o tvrtki BAE Systems koja je originalni proizvođač vozila M2 Bradley, te tvrtki Đuro Đaković Specijalna vozila (ĐĐSV) s kojom BAE ima sklopljen podugovor.

Osim te dvije najistaknutije, uključene su i druge tvrtke koje su također važne za uspješnu realizaciju projekta, samo neke od njih su L3 Harris, Northrop Grumman, On-Point Defense Technologies...

KRITERIJI ODABIRA

“Što se tiče suradnje i međusobne interakcije, iz dosadašnjeg iskustva mogu potvrditi da je ona na najvišoj mogućoj razini. Dva puta godišnje održavamo zajedničke sastanke (Program Management Review - PMR) na kojima sudjeluju svi dionici projekta, koji na sastanku brifiraju hrvatsku stranu o realizaciji aktivnosti za koju su zaduženi. Osim tih sastanaka održavaju se po potrebi i tematski sastanci (uživo ili online), a na raspolaganju je i službena e-mail korespondencija koja se svakodnevno koristi. Sve u svemu, za sada na ovaj način uspijevamo riješiti sva otvorena pitanja i nadam se da će tako ostati do završetka projekta”, kaže brigadir. Optimizam hrvatskog kolege dijeli i projektni menadžer s američke strane Joseph Joe Brocht, nekadašnji bojnik Američke kopnene vojske, a danas djelatnik ureda US Army koji se bavi programima modernizacije kopnenih borbenih sustava (Program Executive

Foto: Tomislav Brandt

“S Bradleyjem se prije svega povećava naša vatrena moć, a povećana je i balistička zaštita odnosno poboljšano preživljavanje posade i pješaštva u borbenim uvjetima”, kaže zapovjednik bojne Sokolovi GOMBR-a bojnik Josip Granat

Na sjednici Odbora za obranu Hrvatskog sabora 25. rujna pot-predsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić najavio je kako će do kraja godine Hrvatskoj vojsci biti isporučeno osam Bradleyja

Na vozilima se, među ostalim, provode testiranja vožnje (automotive) u što težim uvjetima te testiranja oružnih sustava gađanjima uživo (FIR Testing and Firing), i noću i danju

Office Ground Combat Systems – PEO GCS). Brocht je specijaliziran upravo za projekte vezane uz inozemne američke partnere, tj. FMS (Foreign Military Sale). "Zasad, sve ide jako dobro", rekao nam je Brocht dodajući da je projekt Bradleyja za Hrvatsku drukčiji od većine kojih PEO GCS inače provodi, jer to uglavnom rade u Sjedinjenim Državama. "Ovaj provodimo u tvornici Đuro Đaković, što znači da nam je bilo potrebno vrijeme da u Hrvatsku isporučimo sve potrebne dijelove, alate, da dovedemo radnike i da sve to spojimo u jednu cjelinu", ističe američki stručnjak.

Vozilo M2 Bradley dosad je serijski proizvedeno u više od 8000 primjeraka i Amerikanci ga u operativnoj uporabi imaju još od 1981. godine. Kako se projekt opremanja temelji na rabljenim vozilima koja je Hrvatskoj donirala Vlada SAD-a, naravno da je logično postaviti pitanje o kojoj je točno inačici riječ, gdje su vozila birana i koji su bili glavni kriteriji? Dakle, u bazi/skladištu korištene vojne opreme "Sierra Army Depot" Američke kopnene vojske u Herlongu u Kaliforniji hrvatski i američki stručnjaci proveli su dva zajednička pregleda te odabir vozila. U prvom pregledu odabrana su 84 vozila, a u drugom dodatnih pet. Sva su u konfiguraciji M2A2 ODS što je bio glavni kriterij pri odabiru. Dodatni kriteriji za izbor bili su stanje ispravnosti komponenti i kompletnost vozila, i to s ciljem što manjeg ulaganja pri njihovu dovođenju u operativno stanje. Lista pregleda za svako vozilo sadržavala je čak 312 stavki, 190 za oklopno tijelo i 122 za kupolu borbenog vozila. Osim tima MORH-a i OSRH te predstavnika Vlade SAD-a, u zajedničkom pregledu vozila sudjelovali su i predstavnici tvrtke BAE Systems, koji su dali i stručnu potporu.

OBNOVA VOZILA

Kako bismo mogli nazvati postupke koji se provode na Bradleyjima: remont, modernizacija ili nešto treće? "Mi za to u našoj internoj komunikaciji koristimo englesku riječ *refurbishment* što bi se slobodno moglo prevesti kao obnova", kaže nam brigadir Zeko. Podrobnije objašnjava da je to proces popravka i čišćenja vozila i njegove opreme u svrhu vraćanja u stanje slično kao kad je bilo novo. Generalno, cilj je *refurbishmenta* ili obnove vozila nizom postupaka dovesti vozilo u potpuno operativno stanje kako bi se kao takvo predalo Oružanim snagama na operativnu uporabu. "*Refurbishment* je svakako jedan od oblika remonta, po opsegu radova mogao bi se usporediti s revizijom koja se provodi na tenkovima, a ima i određenih elemenata modernizacije jer su neki elementi vozila moderniji nego u originalnoj inačici vozila", navodi hrvatski časnik. U dalnjem objašnjavanju podsjeća nas na činjenicu da su BVP-i M2A2 Bradley vrlo složena vozila s puno sklopova (LRU – Line Replaceable Unit). Oni se u postupku *refurbishmenta* demontiraju iz vozila, detaljno čiste, provje-

ravaju, otklanjamaju se eventualni kvarovi, sklopovi se testiraju i ponovno ugrađuju u vozilo. Zbog specifičnosti, prije isporuke vozila u Hrvatsku, glavni sklopovi (LRU) vade se iz vozila te se repariraju u specijaliziranim američkim tvrtkama. Nakon provedene reparacije, ispravni LRU-ovi transportiraju se u Hrvatsku na ugradnju u vozila. "Nakon remonta glavnog topa u tvrtki Northrop Grumman i nadogradnje na moderniju inačicu, topovi se isporučuju Hrvatskoj na ugradnju u vozila. Nove strojnica i novi radio-uređaji nabavljeni su i čekaju svoj red na ugradnju u vozila", kaže brigadir. Lančani top M242 Bushmaster kalibra 25 x 137 mm spominjao nam je i Joe Brocht, "mnogi sklopovi na njemu mijenjaju se kod njegova originalnog proizvođača, zamijenjeno je sve što je trebalo i top se dovodi u najnoviju inačicu poboljšane konfiguracije (*Enhanced Configuration*)".

Brigadir Zeko napominje da se u pogonima Đure Đakovića vozila potpuno rastavljaju. Osim detaljnog čišćenja i zamjene potrošnih dijelova, na oklopno tijelo ugrađuje se podvozje s novim gusjenicama, pogonski sklop (motor i mjenjač - *Power Pack*) servisira se prije ugradnje u vozilo i testira, kupola se odvaja od vozila i kompletira s nedostajućim sklopovima i električnim komponentama. Potom slijedi sklapanje vozila – kompletiranje naoružanjem i radiouređajima, provodi se tvorničko podešavanje i testiranje... Prije poligonskog

OPREMANJE I MODERNIZACIJA

testiranja vozila se boje u NATO-ovu zelenu boju. Na tvorničkom poligonu Đure Đakovića poligonskim testiranjem provjerava se ispravnost vozila u svim segmentima (transmisijska, kupola, motor...). Brocht napominje i da testiranja traže više predradnji, "prije svakog ispitivanja pripremamo postrojenja u kojima ćemo testirati, baš kao i posade koje će upravljati Bradleyjima. Naravno, pripremamo i vozila kako bismo bili sigurni da će biti spremna za ono što ćemo ispitivati."

MOTIVIRANI SOKOLOVI

Važno je napomenuti da krajnji korisnici, pripadnici bojne Sokolovi Gardejske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske, prije njihove službene primopredaje ne koriste vozila Bradley namijenjena postrojbi. Dakle, ne vrše testiranja, nego to isključivo čine predstavnici američkih tvrtki uključeni u projekt. Tek nakon službene primopredaje (a prvu očekujemo), vozilo se predaje korisniku i na tom vozilu instruktori BAE Systemsa provode obuku njegove posade. Ali to nikako ne znači da se OSRH, odnosno Sokolovi, već uvelike ne pripremaju za Bradleyje. Upravo suprotno. Još jedan naš sugovornik, zapovjednik Sokolova bojnik Josip Granat, posjeduje dugogodišnje iskustvo kao časnik oklopno-mehanizirane postrojbe. Osim u okviru svojih dužnosti, za Bradley se pripremao i samostalno, izučavanjem američke stručne literature, putem otvorenih izvora i posebno putem vijesti o ratu u Ukrajini u kojem ukrajinska vojska uspješno koristi Bradleyje. "Mislim da su svi pripadnici Sokolova motivirani dolaskom novog borbenog vozila u našu postrojbu. Imat će priliku usavršavati se na BVP-ima uz potporu američkih instruktora, te sudjelovati na brojnim vježbama OSRH. Stožer Sokolova uključen je također u samu implementaciju BVP-a kroz planiranje obuke i održavanje vozila. Sve to zahtijeva od njih dodatan angažman po svim funkcionalnim područjima", napominje bojnik Granat. Od konkretnih mjera za prijam i uvođenje Bradleyja, u

postrojbi su odabrali ključno osoblje za obuku, neke su pripadnike slali na usavršavanje engleskog, jer će veći dio obuke biti na tom jeziku. Prilagodava se i dio obučne dokumentacije. Prilagođena je također i infrastruktura u vojarni "132. brigade Hrvatske vojske" u Našicama. Obnovljena su skladišta za prijam pričuvnih dijelova, obnovljena je tehnička radionica i hangari za smještaj vozila, planirana je izgradnja dodatnog hangara za smještaj vozila i simulatora... "Naravno, sve te zadaće nije moguće provesti bez potpore nadređenih zapovjedništava, jer sve to uključuje personalne i materijalne promjene unutar postrojbe koje nadilaze naše mogućnosti i nadležnosti", ističe bojnik. I da, projektom Bradley predviđena je i isporuka simulatora za posade kako bi se one mogle učinkovito pripremati za bojna gađanja. "Simulator će povećati kvalitetu obuke posada i omogućiti dugoročne finansijske uštede jer se obuka može provoditi svakodnevno unutar vojarne bez potrebe odlaska na strelische", napominje bojnik. Praktično je što će postrojba uz veće poligone OSRH moći koristiti i vojno vježbalište "Grbavica", koje se nalazi uz samu

Lančani top M242 Bushmaster dovodi se u najnoviju inačicu poboljšane konfiguracije, instaliraju se nove spregnute strojnica M240, a za protuoklopne sustave TOW nabavljaju se najbolje inačice raketa

**U Oružanim snagama
osigurava se baza
obučenog osoblja
dostatnog za uspostavu
kvalitetnog sustava
državanja, a tvrtka Đuro
Đaković bit će sposobna
samostalno obavljati
refurbishment vozila**

vojarnu u Našicama, "predviđeno je za obuku do razine voda, a najviše će se koristiti za obuku posada i desetina".

NAJBOLJE RAKETE TOW

Dakle, Oružane snage RH bit će opremljene s borbenim vozilima pješaštva Bradley u konfiguraciji M2A2 ODS (Operation Desert Storm). Detaljan opis te, baš kao i ostalih inačica Bradleyja, već smo objavili u Hrvatskom vojniku (vidi tekst *Bradley – moći suborac tenkova*, HV br. 595). Naravno, uvijek su najzanimljiviji oružni sustavi. Već smo spomenuli modernizirane topove M242 Bushmaster, kao i nove strojnice: riječ je o spregnutim strojnicama M240 kalibra 7,62 x 51 mm. A kinetički najjači dio hrvatskih Bradleyja bit će protuoklopni sustav TOW (Tube-launched, Optically tracked, Wire-guided – lansiran iz cijevi, optički praćen, vođen žičanom vezom) s dvostrukim lanserom raketa. "U sklopu ovog projekta nabavljuju se dovoljne količine protuoklopnih raketa TOW 2A RF i TOW 2B RF", otkriva brigadir Zeko. Obje inačice vjerojatno su najbolje rakete za TOW i karakteristične su po bežičnom vođenju preko jednosmjerne podatkovne veze (RF - Radio Frequency). TOW 2A RF opremljen je tandem bojnom glavom, malo eksplozivno punjenje detonira reaktivni oklop i omogućuje glavnom naboju da probije glavni oklop. TOW 2B RF može se koristiti i u načinu napada *flyover shoot down*, tj. raketa napada tenk preko vrha kupole s dvije eksplozivno formirane penetratorske (EFP) bojne glave (opskrnje v. tekst Razvoj protuoklopnih vođenih sustava (IV. dio), HV br. 699). Najbitnije je što će lanseri, kako kaže Joe Brocht, "biti spremni, kad rakete dođu, odmah će ih moći lansirati". Što se tiče komunikacijskih sustava, brigadir Zeko ističe da se oni u vozila ugrađuju po izboru korisnika a "hrvatska vozila bit će opremljena radiouređajima koji su već na uporabi u Oružanim snagama i kompatibilni su s radiouređajima koji se koriste na drugim platformama". To znači da će se u Bradley potencijalno moći instalirati i hrvatski taktički radiouređaji TAKRAD.

JOŠ UVJEK NEZAMJENJIV

Osvrćući se na sve karakteristike koje ima Bradley M2A2 ODS, bojnik Granat ističe da vozilo povećava sve već postojeće sposobnosti Sokolova, pa i cijelog HKoV-a, a vrlo je važno i što omogućava ispunjavanje traženih NATO-ovih Ciljeva sposobnosti. Neizbjegne su usporedbe s aktualnim glavnim sustavom koji koristi bojna, a to je borbeno vozilo pješaštva BVP M-80A. Taj sustav izvrsno je služio kao hrvatski oklop u Domovinskom ratu i u godinama poslije njega, ali sigurno je da mu je vrijeme za zamjenu. "Istaknuo bih kako se s Bradleyjem prije svega povećava naša vatrena moć, kroz same borbene sustave koji su na vozilu i kroz mogućnost djelovanja po ciljevima u svim vremenskim uvjetima. Povećana je također i balistička zaštita odnosno poboljšano preživljavanje posade i pješaštva u borbenim uvjetima", nabraja Granat. Točno, zadnja

stavka iznimno je važna, a dokaz za nju možemo vidjeti na videosnimkama koje dolaze iz Ukrajine. "Bradley se u prijašnjim sukobima i onom u Ukrajini posebno dokazao kao vozilo koje može zaštititi posadu i pješaštvo koje prevozi, a ima i vrlo dobru vatrenu moć koja se može suprotstaviti protivničkim oklopnim sustavima", kaže zapovjednik Sokolova.

S druge strane, Joe Brocht za M2A2 tvrdi da je ekstremno sposobna platforma, borbeno dokazana na više bojišnica u različitim vremenskim razdobljima: "Upravo je ova inačica ODS karakteristična, jer su na njoj primjenjena baš ona poboljšanja koja su se tražila temeljem naučenih borbenih lekcija: povećano preživljavanje i mobilnost. "U američkoj vojsci Bradley doktrinarno uglavnom borbeno djeluje u kombinaciji s tenkovima Abrams. Svakako je bitno znati razvijaju li OSRH nešto slično za kombinaciju Bradley – tenk M-84? Ili za neki budući tenk OSRH? Iz odgovora bojnika Granata dalo bi se zaključiti da se to podrazumijeva: "BVP Bradley konstruiran je za zadaće potpore oklopnih snaga, te se često koriste u kombinaciji s tenkovskim postrojbama. Iako vozila kao takva mogu djelovati i samostalno. Prijе svega služe za blisku protuoklopnu zaštitu tenkova i provođenje zadaća u urbanim područjima".

Točno, Bradley je starija platforma. Ali Amerikanci, koliko god pokušavali kroz svoju najbolju vojnu industriju na svijetu te programe razvoja novog borbenog vozila pješaštva, nikako da mu nađu zamjenu. I dalje se oslanjaju na Bradley, njegove mogućnosti modernizacije i nove inačice. Prije samo nekoliko tjedana BAE Systems je dobio novi ugovor vrijedan 440 milijuna dolara za proizvodnju i isporuku

Foto: Tomislav Zeko

OPREMANJE I MODERNIZACIJA

Američkoj kopnenoj vojsci novih više od 200 vozila u najmodernejšoj inačici M2A4. Što to govori o vozilu? Prvo govori o samoj kvaliteti, odnosno prednostima takvog vozila, argumentira bojnik Granat: "Svako vozilo naravno ima svoje mane i prednosti, no ovdje očigledno prevladavaju prednosti kad je teško naći adekvatnu zamjenu".

BRIŽLJIVO ISPLANIRANA BUDUĆNOST

Na početku teksta ustvrdili smo da Projekt Bradley za MORH i OSRH neće završiti isporukom svih obnovljenih vozila. Ponavljamo, do kraja godine OSRH trebaju dobiti osam vozila, a u idućoj 2025. trebalo bi biti isporučen najveći broj predviđenih do ukupnog broja od 62 vozila. Sokolovi bi sa svim svojim Bradleyjima trebali biti opremljeni kroz godinu i pol dana. "Postrojba bi do kraja 2026. svakako prestala koristiti M-80A, ako ne i prije", kaže bojnik Granat. Prvo pitanje o daljnjoj budućnosti koje se nameće jest koliko će dugi vozila Bradley M2A2 ODS biti u operativnoj uporabi u Oružanim snagama? "To najviše ovisi o mogućnosti osiguranja odgovarajuće logističke potpore koja će jamčiti dovoljan broj raspoloživih, odnosno operativno spremnih vozila za izvršavanje zadaća. Pravilna uporaba vozila, kvalitetan sustav održavanja te mogućnost osiguranja potrebnih pričuvnih dijelova čimbenici su koji će najviše utjecati na operativni vijek vozila", kaže brigadir Zeko, a onda nastavlja s iscrpnim opisom budućnosti Bradleyja u OSRH. "Tijekom realizacije projekta, posade svih vozila završit će obuku operatora vozila, tzv. tečaj OPNET. Jednako tako, značajan broj pripadnika Hrvatske kopnene vojske i Zapovjedništva za potporu bit će obučen za mehaničare vozila Bradley kroz tzv. FMNET tečajeve koji traju više od 40 radnih dana svaki, a provoditi će ih iskusni instruktori tvrtke BAE Systems. Na kraju će najbolji polaznici imati priliku pohađati tečaj za glavnog topnika (Master Gunner tečaj). Provedbom tih tečajeva Oružanim snagama osigurat će se baza obučenog osoblja dostatnog za uspostavu kvalitetnog sustava održavanja. Nadalje, kroz projekt će Oružanim snagama biti isporučeni alati i dijagnostička oprema potrebni za provođenje održavanja na korisničkoj razini u bojni Sokolovi i na potpornoj razini u Zapovjedništvu za potporu. Prostori za održava-

nje u vojarni Našice uređeni su i ubrzo će biti spremni za provođenje održavanja na korisničkoj razini. Tu je svakako i tvrtka Đuro Đaković koja će u postupku *refurbishmenta* zasigurno stići dovoljno znanja i iskustva za održavanje vozila Bradley. To je i bila namjera Ministarstva obrane kad je postavljen zahtjev za provođenjem *refurbishmenta* u Hrvatskoj. Naravno, ovdje ne smijemo zaboraviti na strateško partnerstvo i potporu vlade SAD-a koja nam je dostupna kroz različite mehanizme potpore, kao što su: dostupnost i isporuka pričuvnih dijelova iz zaliha američke vojske, mogućnost popravaka dijelova vozila u kapacitetima održavanja američke vojske, stručna potpora američkih stručnjaka i slično. I što je još najvažnije, treba imati na umu da će vojska SAD-a još dugo imati na uporabi vozila Bradley, koja s našom inačicom imaju značajan postotak zajedničkih dijelova i komponenti. Tome treba dodati činjenicu da ćemo određeni broj doniranih vozila pretvoriti u pričuvne dijelove koji će se koristiti za popravak vozila u slučaju kvarova", precizan je MORH-ov voditelj projekta.

GODINAMA, MOŽDA I DESETLJEĆIMA

Zaključno, brigadir Zeko procjenjuje da, ako se budu osigurali navedeni uvjeti, vozila u inačici M2A2 ODS moći će se održavati u operativnom stanju sljedećih 15 godina, nakon čega će biti potrebna njihova modernizacija, čime će se osigurati dodatno produljenje životnog vijeka. S obzirom na to da oružane snage SAD-a još nemaju razvijeno novo borbeno vozilo pješaštva, vozila Bradley još će dugi niz godina biti u operativnoj uporabi, procjenjuje se barem sljedećih 25 godina. Brocht se slaže s tim, kaže da s dobrim planiranjem i izvorima opskrbe ta vozila mogu biti operativna desetljećima: "Mi ih uobičajeno svakih sedam do deset godina podvrgavamo obnovi i to koristimo za poboljšanja. Mislim da će sličan model moći provoditi Đuro Đaković i Zapovjedništvo za potporu OSRH, kao i postrojbe koje će ih rabiti". Činjenica da na hrvatskom tlu imamo tvrtku Đuro Đaković dodatna je prednost. "Imaju bogato iskušte u proizvodnji i održavanju borbene tehnike slične borbenim vozilima pješaštva Bradley, pa im zadaće u postupcima obnove neće biti problem", uvjeren je brigadir. Trenutačno je u Đuri Đakoviću dvadesetak djelatnika tvrtke BAE Systems koji s djelatnicima Đure Đakovića zajedno rade na vozilima. Kako se projekt odvija, plan je postupno prenošenje poslova s djelatnika BAE-a na djelatnike Đure Đakovića, kako bi na kraju tvrtka Đuro Đaković bila sposobna samostalno obavljati *refurbishment* vozila. "Smatram da će se to dogoditi vrlo brzo pa ćemo, kako sam već prethodno naglasio, imati tvrtku na koju će se Oružane snage moći osloniti tijekom operativnog vijeka vozila", ističe brigadir.

U prvom pregledu odabrana su 84 vozila, a u drugom dodatnih pet. Sva su u konfiguraciji M2A2 ODS što je bio glavni kriterij pri odabiru. Dodatni kriteriji za izbor bili su stanje ispravnosti komponenti i kompletност vozila, i to s ciljem što manjeg ulaganja pri njihovu dovođenju u operativno stanje. Lista pregleda za svako vozilo sadržavala je čak 312 stavki, 190 za oklopno tijelo i 122 za kupolu borbenog vozila

Kako i za drugu borbenu tehniku na uporabi u Oružanim snagama, sukladno konceptu održavanja, bojna Sokolovi, budući korisnik Bradley vozila, i Zapovjedništvo za potporu imaju svoje uloge u sustavu održavanju vozila. Dakle, zadaće održavanja na korisničkoj razini provodit će se u bojni Sokolovi, a zadaće održavanja na potpornoj razini provodit će se u Zapovjedništvu za potporu. Po potrebi angažirat će se i drugi mehanizmi potpore, počevši od potpore domaće obrambene industrije pa do potpore vlade SAD-a kroz raspoložive i uspostavljene mehanizme. "Smatram da je ovde bitna dobra koordinacija i komunikacija aktera uključenih u organizaciju održavanja. Zbog toga je u Zapovjedništvu za potporu uspostavljena funkcija Fleet Manager, a u Hrvatskoj kopnenoj vojsci njegov zamjenik koji će imati važnu ulogu u održavanju i potpori vozilima Bradley tijekom operativnog vijeka. Te su pozicije popunjene i imenovani su aktivno uključeni u realizaciju projekta kako bi što lakše prevladali početne poteškoće kojih će zasigurno biti," zaključuje brigadir Zeko.

	BVP M-80A	M2A2 ODS BRADLEY
borbena masa	13 850 kg	32 110 kg
posada i iskrcajno pješaštvo	10 (3+7)	10 (3+7)
motor / snaga motora	Famos 10V003 / 315 KS	Cummins VTA 903-T / 600 KS
spremnik goriva	510 l	587 l
maksimalna brzina	65 km/h	61 km/h
operativni doseg	500 km na ravnom putu s tvrdom podlogom, 300-350 km izvan puta	402 km
kretanje kupole	360 stupnjeva	360 stupnjeva
nagib	57,7 %	60 %
bočni nagib	46,6 %	40 %
svladavanje rovova	2,4 m	2,5 m
okomite prepreke	0,8 m	0,9 m
duljina	6,4 m	6,5 m
širina	3,0 m	3,2 m
visina	2,2 m, s PO raketama 2,67 m	3,0 m
klirens	0,4 m	0,4 m
naoružanje	- glavni top M55 20 x 110 mm - spregnuta strojnica PKT 7,62 x 54mmR - 2 x lanser raka 9M14M Maljutka	- glavni top Bushmaster M242 25 x 137 mm - spregnuta strojnica M240C 7,62 x 51 mm - 2 x lanser raka TOW

Foto: Tomislav Brandt

Tek nakon službene primopredaje, vozilo se predaje korisniku i na tom vozilu instruktori BAE Systemsa provode obuku njegove posade. Ali to nikako ne znači da se OSRH, odnosno Sokolovi, već uvelike ne pripremaju za Bradleyje. Upravo suprotno

MORH

"Sjedinjene Američke Države ključan su strateški partner Hrvatske u području obrane i dragi mi je što ćemo i dalje usko surađivati s obzirom na nova sredstva kojima se oprema Hrvatska vojska – vozila Bradley i helikoptere Black Hawk, a koja koriste oružane snage SAD-a", rekao je potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Ivan Anušić tijekom posjeta Americi

OBRAMBENA SURADNJA I HRVATSKO ISELJENIŠTVO **NERASKIDIVE POVEZNICE**

Ministar je posjetio Nacionalnu gardu Minnesota (NGS) i obišao njihove postrojbe te vojnu bazu Camp Ripley

Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić, početkom listopada, boravio je u službenom posjetu Sjedinjenim Američkim Državama. Posjetio je Nacionalnu gardu Minnesota (NGS) i obišao njihove postrojbe, vojnu bazu Camp Ripley i radionice za popravak vozila Bradley, simulator vozila Bradley te simulator helikoptera Black Hawk. Sastao se sa zapovjednikom NGS-a general-bojnikom Shawnom Mankeom, pri čemu je potvrđena izvrsna suradnja Hrvatske vojske i

TEKST

Ivana Balenović
Nataša Fortuna Višnecki
Janja Marijanović
Šaravanja
Irena Rački

FOTO

Filip Klen

Nacionalne garde Minnesota. "Sjedinjene Američke Države ključan su strateški partner Hrvatske u području obrane i dragi mi je što ćemo i dalje usko surađivati s obzirom na nova sredstva kojima se oprema Hrvatska vojska – vozila Bradley i helikoptere Black Hawk, a koja koriste oružane snage SAD-a", rekao je ministar. Naglasio je i važnost savezništva sa Sjedinjenim Američkim Državama te rekao kako i Hrvatska ima nešto što može ponuditi u ovom partnerstvu: "To su naša iskustva iz Domovinskog rata, načini kako se nositi s određenim ugrozama i situacijama koje smo mi kao država koja je prije 33 godine proglašila svoju neovisnost, nažalost, prošli te iz toga izvukli dobre pouke, a daju nam neprocjenjivo iskustvo koje možemo podijeliti sa svojim saveznicima."

Ministar je sudjelovao i na 8. konferenciji Udruge hrvatsko-američkih stručnjaka (ACAP) u Las Vegasu

Na sastanku s Amy Klobuchar, prvom ženom senatoricom iz Minnesota

U sklopu posjeta državi Minnesota, ministar se sastao sa senatoricom Amy Klobuchar, prvom ženom senatoricom iz Minnesota. Razgovarali su o nekoliko važnih tema uključujući daljnju potporu Ukrajini, pitanjima vezanim za unapređenje ukupne hrvatsko-američke suradnje, bilateralnoj obrambenoj suradnji s naglaskom na suradnju Oružanih snaga RH s Nacionalnom gardom Minnesota te o projektima modernizacije OSRH koji se provode uz potporu SAD-a. "Na temelju postojećih i nadolazećih projekata modernizacije, uključujući one koji se provode uz potporu SAD-a i Nacionalne garde Minnesote, naše najnovije projekcije pokazuju kako bismo 2 % izdvajanja za obranu od ukupnog BDP-a mogli postići vrlo brzo, a što je smjernica i obveza koju smo kao i sve članice NATO-a preuzeli", rekao je Anušić.

"PREDANOST, RAD I USPJEH"

Ministar je također sudjelovao na 8. konferenciji Udruge hrvatsko-američkih stručnjaka (ACAP – Association of Croatian American Professionals), koja se održavala od 3. do 6. listopada u Las Vegasu, Nevada. Ovogodišnja konferencija pod nazivom "Hrvati: globalno povezani. Lokalno oblikovani" okuplja značajan broj hrvatsko-američkih stručnjaka iz različitih industrija s ciljem umrežavanja i razmjene ideja za unapređenje poslovanja i globalni uspjeh. "Vlada Republike Hrvatske prepoznaje iznimjan doprinos hrvatskih iseljenika, koji su svojom predanošću, radom i uspjehom postali cijenjeni članovi zajednica diljem svijeta, a istodobno zadržali snažan osjećaj pripadnosti svojoj domovini. Ponosni smo što se naši iseljenici i dalje definiraju i identificiraju kao Hrvati, te Hrvatsku doživljavaju svojom domovinom", rekao je ministar Anušić.

U sklopu ACAP konferencije održan je panel "Učenje od naših veterana: Vojno znanje i vještine koje svi možemo koristiti" na kojem je ministar Anušić govorio iz osobnog iskustva jer je sudionik Domovinskog rata, a obrani Hrvatske priključio se kao maloljetni branitelj sa 17 godina. "Za svakog je veterana ključno da mora biti dostojanstveno prihvачen u društvu i da uvijek mora imati potporu i pomoći svoje države. Veterani moraju biti uključeni u rad zajednice, nipošto pasivizirani i na margini društva", poručio je na konferenciji ministar Anušić. Na panelu su sudjelovali i Luke Bialczak, veteran američke vojske iz rata u Iraku, dr. Tanja Jovanović, profesorica na Odjelu za psihiatriju i bihevioralne neuroznanosti Sveučilišta Wayne State u Detroitu i dr. Shelley L. Kobuck, nezavisna konzultantica i glavna operativna direktorka u medicinskoj ustanovi St. Cloud VA Health Care u Minnesoti. Panel je moderirao odvjetnik Don Markušić, predsjednik ACAP-a Zagreb.

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VODA "MARKO BABIĆ"

TEKST
Vesna Pintarić

FOTO
Tomislav Brandt
Goran Resovac

VODENA FAZA OBUCE U KORČULANSKOM AKVATORIJU

Završetkom vodene faze, preostala tri tjedna obuka se nastavlja u vojarni "Josip Jović" u Udbini, gdje će fokus biti na taktičkim radnjama te zadaćama u planinskom okruženju, stavljanje kandidata u uloge voda što je i krajnji cilj obuke, a očekuje ih i inicijalna hodnja od 25 kilometara do Tulovih greda na Velebitu

Pripadnici 12. naraštaja Središta za razvoj vođa "Marko Babić" od 23. do 26. rujna provodili su vodenu fazu obuke u akvatoriju otoka Korčule, točnije uvali nekadašnje vojarne "Privala" nedaleko od Vele Luke. Ukupno 36 polaznika, među kojima i dvije polaznice te jedna pripadnica Slovenske vojske nekoliko je dana usvajalo zahtjevne vojne vještine svojstvene vodenom okruženju...

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA "MARKO BABIĆ"

Pripadnici 12. naraštaja Središta za razvoj vođa "Marko Babić" od 23. do 26. rujna provodili su vodenu fazu obuke u akvatoriju otoka Korčule, točnije uvali nekadašnje vojarne "Privala" nedaleko od Vele Luke. Ukupno 36 polaznika, među kojima i dvije polaznice te jedna pripadnica Slovenske vojske nekoliko je dana usvajalo zahtjevne vojne vještine svojstvene vodenom okruženju, poput veslanja, prevrtanja čamca i vraćanja u prvobitni položaj, hipoksiju, izradu i plivanje s australskom splavi, svladavanje različitih prepreka pod vodom i na površini, plivanje u odori i čizmama, skakanje s broda...

Svaki od ovih elemenata obuke možda se na prvi pogled čini jednostavan, no kad je vojnik cijeli dan mokar u odori, kad se fizički troši plivajući, prelazeći različite morske prepreke ili veslajući kako bi dostigao potrebnu razinu sinkronizacije, kad se sklekovima, čučnjevima ili nekim sličnim fizičkim naporom *nagraduje* nedovoljno uložen trud koji instruktori odmah prepoznaju, a što je tek manji dio nabrojenog, onda to baš i nije tako jednostavno. Doduše vrijeme ih je poslužilo, more je još toplo, a prvi jesenski dani unatoč lošoj prognozi bili su sunčani i iznimno ugodni. Ovo je već peti put da ovaj dio obuke provode u ovoj uvali koja im pruža odlične vježbovne mogućnosti.

Instruktorski tim Središta u ovoj je fazi stalno prisutan i u blizini, usmjerava, potiče, motivira, ispravlja, pomaže

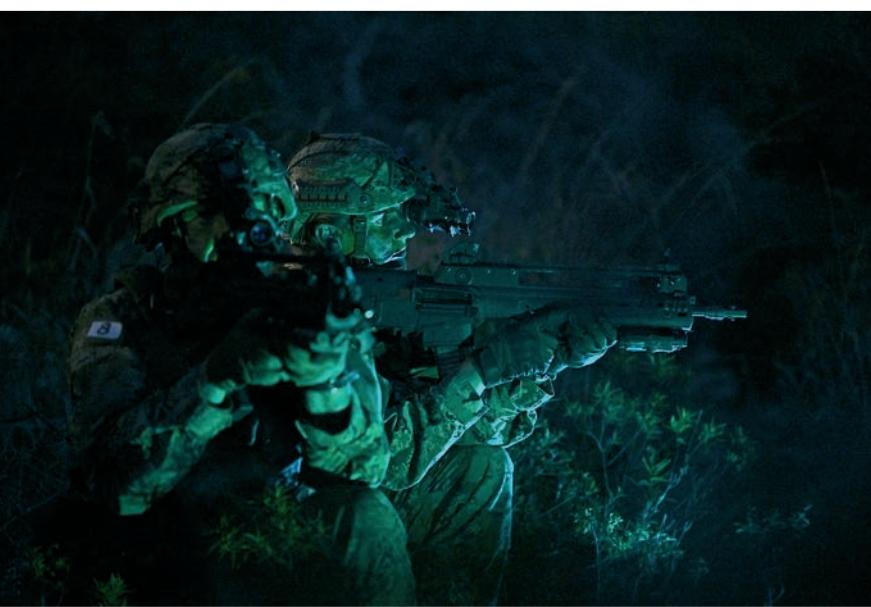

svakom kandidatu. Svaki se obučni element objasni i demonstrira njegovo izvođenje, ukaže na potencijalne opasnosti i greške pri izvođenju. "Cilj je premititi i obučiti kandidate što kvalitetnije, pa ako je potrebno i individualno se posvetiti svakom pojedincu kako bi krajnji rezultat bio što bolji. Usto, nastoji se da kandidati budu cijelo vrijeme

aktivni, pa u pauzama obučnih aktivnosti provode tjelovježbu i podižu razinu fizičke spremnosti", ističe prvi dočasnik Središta časnici namjesnik Mato Bjelovarac, čovjek koji stalno ima novih ideja i zamisli kako obuku dopuniti i podići na još višu razinu. Uz pripadnike Središta, potporu su davali i pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješaštva osposobljeni kao ronioci, koji su bili osiguranje i ispomoć tijekom provedbe obuke u vodenom okružju, a u dovozu te odvozu i završnim dijelovima obuke sudjelovali su i brodovi HRM-a Krka i Cetina.

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VODA "MARKO BABIĆ"

Osim spomenutih vodenih obučnih elemenata, iskorišteni su napušteni objekti i tuneli bivše vojarne i za uvježbavanje borbe u skućenim prostorima - CQB, upad u objekt, čišćenje i izvlačenje. Na kraju ovog dijela obuke uslijedila je i završna noćna vježba koja je obuhvatila čišćenje i izvlačenje u tunelu, ukrcaj i iskrcavanje s broda i osiguranje područja za daljnje zadaće. Motivacije i timskog duha u ovom naraštaju nije nedostajalo što su nam potvrdili i sami polaznici.

Skupnik Robert Šantak iz 3. satnije Tigrova, inače ciljač na topu 30 mm, ističe veliko zadovoljstvo obukom. "Zahtjevnije je nego sam očekivao, naporanu fizički, ali svi su polaznici jedni uz druge, instruktori su stručni i posvećuju nam se maksimalno. Ova je faza za mene bila izazov jer nisam bio dobar plivač, ali uz pomoć instruktora svladao sam sve strahove. Naučili smo nove vještine i unaprijedili svoje sposobnosti, prešli neke granice koje smo mislili da imamo. Timski smo se brzo i jako povezali, vrlo smo motivirani i sve prepreke je lakše proći kad hoćeš, možeš i moraš!"

Poručnik Domagoj Biljaka, zapovjednik 1. paljbenog voda Topničko-raketne bojne GOMBR-a kaže kako su prva dva tjedna bila vrlo zahtjevna i na

Uz pripadnike Središta, potporu su davali i pripadnici Satnije mornaričko-desantnog pješaštva osposobljeni kao ronjoci, koji su bili osiguranje i ispmoć tijekom provedbe obuke u vodenom okružju, a u dovozu te odvozu i završnim dijelovima obuke sudjelovali su i brodovi HRM-a Krka i Cetina

njoj je dio polaznika odustao."No instruktori su uvijek uz nas, motiviraju nas, a i testiraju naše granice. Sada na vodenoj fazi obuka je zanimljiva, ali neki su njezini dijelovi fizički vrlo naporni. Ovo je prilika i za upoznavanje i suradnju s pripadnicima drugih postrojbi."

Instruktorski tim Središta u ovoj fazi stalno prisutan i u blizini, usmjerava, potiče, motivira, ispravlja, pomaže svakom kandidatu. Svaki se obučni element objasni i demonstrira njegovo izvođenje, ukaže na potencijalne opasnosti i greške pri izvođenju. Cilj im je pripremiti i obučiti kandidate što kvalitetnije, pa ako je potrebno i individualno se posvetiti svakom pojedincu kako bi krajnji rezultat bio što bolji

Obuka je počela 9. rujna s 43 prijavljenih kandidata, no do ove faze sedam ih je odustalo što samo pokazuje njezinu psihofizičku zahtjevnost. Završetkom ove faze, preostala tri tjedna obuka se nastavlja u vojarni "Josip Jović" u Udbini, gdje će fokus biti na taktičkim radnjama te zadaćama u planinskom okruženju, stavljanje kandidata u uloge vođa što je i krajnji cilj obuke, a očekuje ih i inicijalna hodnja od 25 kilometara do Tulovih greda na Velebitu. Cjelokupna obuka traje šest tjedana, a tradicionalno završava 88 kilometara dugom hodnjom od Udbine do Knina.

MEDUNARODNA VJEŽBA

SAVASTA

"Ovakav je oblik suradnje bitan, posebno u vremenu u kakvom se nalazimo danas, vremenu mnogih sigurnosnih izazova koji utječu na našu sigurnost i svakodnevni život. Stoga je iznimno bitno da Oružane snage RH i Oružane snage Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske dijele zajedničke interese i pridonose očuvanju mira i stabilnosti", rekao je zamjenik zapovjednika HKoV-a brigadni general Valentin Skroza

SAVA STAR 24

Tekst: Tomislav Vidaković / Foto: GOMBR

Vojni poligon "Gašinci" 11. godinu za redom bio je mjesto održavanja međunarodne bilateralne vojne vježbe Sava Star 24 koju OSRH održava sa savezničkim oružanim snagama Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske

Vremenski uvjeti koji su dočekali ekipu Hrvatskog vojnika prilikom dolaska na vojni poligon "Gašinci" više su podsjećali na vremenske prilike negdje na sjeveru Škotske nego u istočnoj Slavoniji. Kiša je padala sa svih strana i među osobljem koje je bilo odgovorno za organizaciju i provedbu vježbe već je počela kružiti šala kako je to sve dio plana ne bi li se naši gosti više osjećali kao kod kuće.

Na ovoj četrnaestodnevnoj vježbi sudjelovali su pripadnici Tenkovske bojne Kune Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske i Pričuvne pukovnije 8th Rifles koja je u pričuvnom sastavu Oružanih snaga Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Vježba je dio kontinuirane suradnje oružanih snaga dviju saveznica, s ciljem jačanja vojnih sposobnosti, interoperabilnosti i suradnje u okviru NATO saveza. Glavni cilj bio je uvježbavanje združenih vojnih operacija, gdje su hrvatske i britanske snage surađivale u simulaciji različitih vojnih scenarija. Fokus je bio na mehaniziranom pješaštvu, koordinaciji između kopnenih snaga i združenoj uporabi vojne tehnike. Ujedno, vježba je testirala sposobnost zajedničkog reagiranja na prijetnje u modernom ratovanju, uz naglasak na brzinu, preciznost i učinkovitost.

JEDANAEST GODINA ZA REDOM

Vježba također potvrđuje važnost hrvatsko-britanskog strateškog partnerstva u okviru NATO-a, gdje obje zemlje redovito provode zajedničke obuke kako bi osigurale operativnu spremnost svojih postrojbi. Provedba i organizacija vojne vježbe u kojoj s hrvatske strane sudjeluje 150 pripadnika, a s britanske 100, ne prolazi bez svojevrsnih izazova. Da bi se svi oni uspješno svladali prvi je korak bio usklajivanje operativnih planova, priprema tehnike i uvježbavanje taktičkih postupaka unutar GOMBR-a i britanskih snaga. Održane su radionice i brifinzi kako bi se postigla potpuna sinergija između hrvatskih i britanskih časnika. Potom su uslijedile simulacije borbenih operacija. Tijekom ovog segmenta vježbe izvedene su združene taktičke operacije, uključujući ofenzivne i defenzivne scenarije. Hrvatski i britanski vojnici u realnim su uvjetima simulirali različite tipove sukoba, poput napada na utvrđene položaje, obranu ključnih točaka te pružanje vatrenе potpore mehaniziranim snagama. Upotrebom pješačkih borbenih vozila (M-ATV) hrvatske i britanske snage pokazale su visoku razinu usklađenosti. Poseban naglasak stavljen je na logističku potporu, napredovanje u neprijateljski teritorij te koordinaciju između različitih rodova vojske. Nakon završetka operativnih aktivnosti, analizirani su rezultati vježbe, s naglaskom na poboljšanje borbenih taktika i suradnje između

MEDUNARODNA VJEŽBA

združenih snaga. Hrvatski i britanski zapovjednici imali su priliku razmijeniti iskustva i ocijeniti učinkovitost taktičkih odluka donesenih tijekom vježbe. Za GOMBR-u, ova je vježba bila važan korak u jačanju njezinih sposobnosti u međunarodnim misionama i operacijama. Zajedničke vježbe s jednom od najiskusnijih vojski na svijetu pridonose jačanju sposobnosti GOMBR-a u sudjelovanju u NATO-ovim operacijama i međunarodnim misionama.

Što se tiče britanskih kolega, vježba Sava Star bila je prilika za testiranje interoperabilnosti s hrvatskim partnerima. Ono što su britanski časnici posebno naglašavali jest da su imali priliku dosta naučiti od hrvatskih kolega o tehnikama izrade ukopanih zaklona i skloništa, različitim ofenzivnim taktikama i procedurama vezanim uz djelovanje iz pješačkih borbenih vozila. Britanski su vojnici u zajedničkim operacijama imali priliku prilagoditi svoje taktike i strategije specifičnim terenskim uvjetima te ojačati suradnju s jednom od ključnih saveznica na istočnom krilu NATO-a.

PRILIKA ZA UČENJE

Na završnoj vježbi bili su zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza, zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade brigadir Željko Marinov i veleposlanik Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske u Republici Hrvatskoj Simon Thomas. "Ovakav je oblik su-

radnje bitan, pogotovo u vremenu u kakvom se nalazimo danas, vremenu mnogih sigurnosnih izazova koji utječu na našu sigurnost i svakodnevni život. Stoga je iznimno bitno da Oružane snage RH i Oružane snage Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske dijele zajedničke interese i pridonose očuvanju mira i stabilnosti", rekao je brigadni general Skroza te izrazio ponos i zadovoljstvo vidjenim na vježbi i naglasio kako je ona primjer dobre suradnje dviju zemalja.

Veleposlanik Simon Thomas zahvalio je svim sudionicima vježbe istaknuvši važnost obrambene suradnje dviju zemalja te rekao kako nema boljeg primjera za odličnu suradnju od ovakvih vježbi. Naglasio je također važnost povezivanja na operativnoj razini, ali i ljudskoj jer kako je i sam istaknuo, najvažnije je kod ovakvih vježbi razvoj prijateljskih i međuljudskih odnosa. Svi sudionici vježbe složili su se kako je, iako svi govore različite jezike, jezik Saveza svima poznat te kako razumiju značenje kolektivne sigurnosti.

"Najviše me veseli koliko smo toga zajednički uspjeli postići. U procesu smo učili jedni od drugih – bio to najmlađi pripadnik u 8th Rifles ili naši partneri u bojni Kune, pa do mene ili mojeg kolege zapovjednika bojne OSRH. Puno smo naučili jedni od drugih. Pritom smo također shvatili koliko slične probleme imamo, ali i zajednički pogled na ono što želimo postići u budućnosti. Nadam se da postoji mogućnost proširenja suradnje naših oružanih snaga, a mi ćemo svakako ostati u kontaktu. U ovom sve nestabilnijem svijetu, kao NATO partneri trebamo nastaviti raditi zajedno u miru kako bismo mogli djelovati zajedno u ratu, ako to bude potrebno", pojasnio je svoj pogled na vježbu pukovnik Peter Bull zapovjednik pričuvne pukovnije 8th Rifles.

"Temelj interoperabilnosti i kompatibilnosti NATO-ovih postrojbi upravo je ovo što radimo s našim kolegama iz Ujedinjene Kraljevine prilikom pripremanja i provođenja ove vježbe. Mjeseci i mjeseci kontinuirane komunikacije i truda uloženi su kako bi vježba protekla na najbolji mogući način i Sava Star je upravo vrsta vježbe koja najviše pridonosi povezivanju i boljem funkcioniranju NATO-ovih postrojbi", pojasnio je zapovjednik Tenkovske bojne Kune i glavni direktor vježbe pukovnik Goran Anić.

Veleposlanik Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske u Hrvatskoj Simon Thomas zahvalio je sudionicima vježbe istaknuvši važnost obrambene suradnje dviju zemalja te rekao kako nema boljeg primjera za odličnu suradnju od ovakvih vježbi

"U ovom sve nestabilnijem svijetu, mi kao partneri u NATO-u trebamo nastaviti raditi zajedno u miru kako bismo mogli djelovati zajedno u ratu, ako to bude potrebno", pojasnio je svoj pogled na vježbu pukovnik Peter Bull, zapovjednik pričuvne pukovnije 8th Rifles"

Vježba je još jednom pokazala visoku razinu operativne spremnosti i suradnje između Hrvatske vojske i Oružanih snaga Ujedinjene Kraljevine. Zajedničkim naporima u obuci, obje strane nastavile su jačati svoje kapacitete združenog djelovanja u međunarodnim sigurnosnim izazovima. Sava Star osnažila je stratešku suradnju i nastavila tradiciju izgradnje stabilnog i sigurnog okruženja unutar euroatlantskog prostora. Treba također naglasiti povezivanje na međuljudskoj razini koje je od jednakog značaja za povezivanje oružanih snaga. Bilo je uistinu lijepo svjedočiti iznimno prijateljskim odnosima među pripadnicima dviju vojski i gledati uzajamno prijateljstvo i poštovanje. Nadamo se da će se višegodišnja suradnja dviju prijateljskih zemalja nastaviti i u budućnosti jer je očito da su njezini benefiti za obje strane vidljivi na nekoliko razina, od kolegjalne i prijateljske pa sve do operativne, taktičke i strateške.

Osim zajedničkog uvježbavanja u terenskim uvjetima, važno je jačanje bilateralnih odnosa i upoznavanje pripadnika savezničkih snaga sa značajnim događajima iz novije hrvatske povijesti koji su postavili temelj za izgradnju samostalne i neovisne Republike Hrvatske. Organiziran je i obilazak Vukovara i lokacija koje su bile značajne tijekom Domovinskog rata.

Tijekom posjeta Memorijalnom centru Domovinskog rata, Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskog rata i Vukovarskom vodotornju, posjetitelji s Otoka imali su priliku upoznati se sa slijedom događaja u Domovinskom ratu te razumjeti tragediju Vukovara i značenje koje Grad Heroj ima za Hrvatsku u sjećanju na Domovinski rat. Na Memorijalnom groblju žrtava

iz Domovinskog rata britanski su vojnici kratkom molitvom te polaganjem vijenca i paljenjem svijeće odali počast svim žrtvama Domovinskog rata u Hrvatskoj. Nakon vježbe naši i britanski vojnici odlučili su odmjeriti snage u sportu koji i jedni i drugi jednako vole – nogometu. Odigrana su čak tri meča i u dva su bolji bili naši momci dok su jedan na jedanaesterce dobili gosti.

BEZ DOBROUVJEŽBANOG

SNAJPERSKA OBUKA U ZSS-U

Zapovjedništvo specijalnih snaga provodi snajpersku obuku za sve postrojbe Hrvatske vojske. Uoči završne vježbe kojom će okruniti više tjedana zahtjevne obuke, boravili smo s polaznicima obuke koji su pod budnom asistencijom instruktora brusili snajperske vještine i pripremali se za završno testiranje ospozobljenosti

Snajperska obuka u Hrvatskoj vojsci počela se provoditi još prije 30-ak godina u Središtu gardijskom za specijalističku obuku dočasnika Damir Tomljanović-Gavran u Šepurinama i od tada se u kontinuitetu provodi do danas. Kako se radi o posebnoj vojničkoj vještini svojstvenoj specijalnim, izvidničkim, desantnim i obavještajnim postrojbama za sve pripadnike OSRH provodi je Zapovjedništvo specijalnih snaga. Sa svakom se novom skupinom kandidata nadograđuje novim iskustvima i saznanjima, no bit je cijele obuke naučiti nove snajperiste djelovanju samostalno i u binomu, tj. snajperskom paru sposobnom provesti dodijeljenu zadaću. Kandidati koji se upravo nalaze na obuci posjetili smo uoči završne vježbe. Na njoj će se procjenjivati kako će se kandidati, sad ih već možemo zvati i snajperisti, ubaciti neopaženo u protivničku pozadinu koristeći naučene tehnike kretanja i prikradanja, odabratи paljbeno mjesto te neprimjetni i stopljeni s okolinom provesti motrenje cilja i naposljetku nakon odobrenja po njemu djelovati. Iako tijekom cijele obuke prolaze testiranja i bodovanje naučenog, završna je vježba i završni test koji će pokazati jesu li obuku uspješno završili ili ne. U njezinu iščekivanju trebaju još odraditi dnevno-noćna gađanja, izbrusiti sitnice. Instruktor napominje kako je upravo vrhunac kvalitete dobrog snajperista djelovanje u uvjetima ograničene vidljivosti, u sumrak, zoru ili noću što je i najčešće vrijeme njihova djelovanja. Zato svaki dan gađaju koristeći pritom tablice gađanja, koje su ujedno osnovni alat za uspješno gađanje ciljeva na različitim udaljenostima, jer ako elektronika zakaže, tablica gađanja je rezerva i zamjena za sve. U obuci rabe različite kalibre i naoružanje što ovisi o udaljenosti na kojoj se gađa cilj, ali i vremenskim uvjetima.

TEKST
Vesna Pintarić

FOTO
Tomislav Brandt

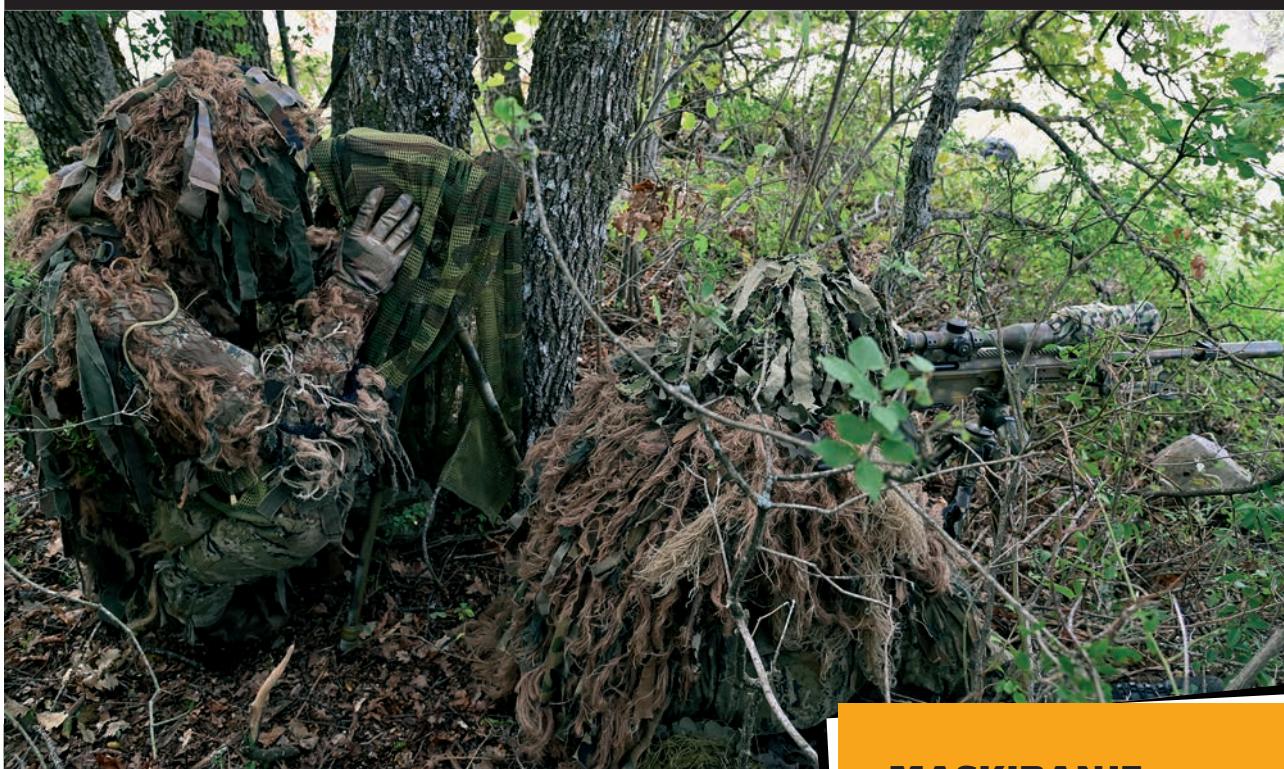
POLAZNICI OBUKE

Polaznici obuke s kojima smo razgovarali ističu kako je obuka vrlo kvalitetna, zanimljiva i dinamična, ali i zahtjevna i traži maksimalan angažman polaznika. Napominju kako su instruktori vrhunski te kako je svaki dan novi izazov s puno informacija koje treba usvojiti. Kamuflažu za odore izradili su sami već na početku obuke od jutrenih vreća, mreža, starih odora i u tome su kako smo vidjeli bili iznimno kreativni. Izlazak na strelište i praktična primjena naučenog ipak ih je sve dodatno motivirala. Svi su svjesni da samo maksimalnim trudom i fokusiranošću na obuci mogu do cilja, tj. njezina uspješnog završetka, a nekima je baš takva obuka ono što su željeli oduvijek, a sad uspjeli i ostvariti.

Kandidate zatičemo vrhunski maskirane kako upravo provode planirano gađanje za taj dan, dok do nas odjekuju zvonki pogodci u metalnu metu. Gađali su na krajnjoj učinkovitoj udaljenosti, oko 800 metara. S vremenom na vrijeme do ležećih binoma dolazi instruktor i daje upute. Obuku provode u paru: dok jedan gađa, drugi daje korekcije prateći cilj teleskopom, te potom mijenjaju uloge. Na udaljenostima u dobrim me-teouvjetima vjerojatnost da pogode s prvim metkom je velika, ali ne i 100-postotna, zato binom u slučaju promašaja daje korekciju i ako su dobro uigrani tim, drugi je metak i siguran pogodak, napominje instruktor.

TIMA NEMA NI POGOTKA

SNAJPERSKA OBUKA U ZSS-U

TEORIJSKA NASTAVA

Obuka je osmišljena tako da u prva dva tjedna kandidati imaju teorijsku nastavu tijekom koje prolaze niz važnih programskih područja poput vojne topografije, prikrivanja, kretanja i maskiranja, snajperske taktike i opreme, izračunavanja i gađanja na simulatoru te se potom u idućim tjednima sve to brusi i uvježbava na streljuštu i u praksi. Na posebnom simulatoru provode u učioničkim uvjetima sve ono što će poslijе provoditi na streljuštu, upoznaju se s oružjem, optikom, detaljima o kojima moraju voditi računa, poput procjene i izračunavanja udaljenosti, te drugim parametrima koji mogu utjecati na gađanje.

MASKIRANJE

Za snajperista je posebno važno znati se dobro maskirati i biti što manje uočljiv tijekom svih radnji koje obavlja, od kretanja i dolaska do paljbenog položaja, do boravka i djelovanja na njemu te napuštanja položaja nakon obavljenje zadaće. Snajperist uvijek mora biti zaštićen od pogleda protivnika i potpuno se bojom i oblikom prilagoditi okolišu, vodeći posebno računa o važnosti prikrivanja odbljeska s metalnih dijelova puške i optičkog ciljnika.

Dodata kako puno faktora utječe na putanju zrna te da je u tom smislu vjetar ipak najveći neprijatelj snajperista, a točan pogodak tada je ponajviše rezultat iskustva i uvježbanosti snajperskog para. Upravo kvaliteta, preciznost, stabilnost, stječe se stalnim radom, vježbom i usavršavanjem. Samo tako stiže se do vrhunskog profesionalca u ovoj vojničkoj vještini i onom čemu teže: s prvim metkom pogoditi odabrani cilj!

PRAKTIČNA OBUKA

Kandidati se u praktičnom dijelu obuke upoznaju s nizom elemenata vezanim za snajpersku taktiku, od toga kako se prikrasti i odabratи paljeni položaj, kako naručinkovitije motiti i prepoznati cilj, kako se maskirati i biti neprimjetan na položaju, kako preživjeti u uvjetima duljeg boravka na zadaći te učinkovitog gađanja snajperskim puškama, isprva na manjim udaljenostima, a potom i na udaljenostima krajnjeg učinkovitog dometa oružja koje koriste, pokretnih i nepokretnih ciljeva, u dnevnim i noćnim uvjetima.

IZBOR ODGOVARAJUĆIH KANDIDATA

Ulazno testiranje i selekcija kandidata za snajpersku obuku vrlo je stroga i odabiru se najbolji. Provjerava se prvo tjelesna spremnost kandidata, a potom se provodi psihotestiranje po posebnim standardima za snajperiste, jer naprezanja snajperista tijekom borbenih zadataća zahtijevaju ne samo vrhunski spremnost vojnika i preciznog strijelca, nego i psihički izdržljivu, zrelu i stabilnu osobu. Potom slijedi provjera sposobnosti preciznog gađanja, pri čemu kandidati već moraju imati određena predznanja, te provjera sposobnosti dobrog, brzog i detaljnog zapažanja i memoriranja.

HKoV

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" od 16. do 27. rujna održana je obuka pričuvnih postrojbi OSRH po modelu bojne grupe. Riječ je o obuci višerodnog sastava postrojbi razvrstane pričuve, komplementarnog s postrojbama djelatnog sastava HKoV-a u provedbi operacija i drugih aktivnosti. Sukladno Planu predmobilizacijske obuke razvrstane pričuve po modelu bojne grupe za 2024., obuka je trajala 12 dana s ciljem podizanja razine sposobnosti zapovjedništava, manevarskih postrojbi i postrojbi borbene potpore pričuvnog stava OSRH

UVJEŽBAVANJE PRIČU

Pričuvne postrojbe Hrvatske vojske vitalni su dio obrambenog sustava Republike Hrvatske. S obzirom na promjenjivu prirodu suvremenih sigurnosnih prijetnji i potrebu za fleksibilnim i brzo raspoloživim snagama, redovito uvježbavanje i obuka pričuvnog sastava postao je jedan od prioriteta u jačanju ukupne obrambene spremnosti zemlje. Pričuvna komponenta Oružanih snaga Republike Hrvatske ima iznimno važnu ulogu u ispunjenju njezinih misija koje nije moguće provesti bez aktivnog sudjelovanja pričuvnog sastava. Dosad provedena osposobljavanja u trajanju od sedam i deset dana pokazala su se odgovarajućim modelom za obuku ključnog osoblja, obuku kritičnih specijalnosti i obuku istorodnog sastava do razine satnije.

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Dino Varošanec

Glavni je cilj uvježbavanja pričuvnih postrojbi osigurati njihovu operativnu spremnost u bilo kojem trenutku. Obuka je usmjerenja na usvajanje vojnih vještina, taktičkih znanja te jačanje timskih kohezije i moralne otpornosti pričuvnika. Redovitim vježbama i simulacijama različitih kriznih situacija, pričuvne snage uvježbavaju se za djelovanje u različitim vrstama izvanrednih okolnosti. Redovite vježbe, poput ove koja je nedavno provedena na vojnom poligonu nedaleko od Slunja, pomažu u usklađivanju rada pričuvnog i aktivnog sastava vojske. Integracija ovih dviju komponenti omogućuje bolje razumijevanje zajedničkih operacija i poboljšava reakcije u stvarnim situacijama. Pričuvne postrojbe, iako nisu stalno angažirane, služe kao strateška potpora aktivnim snagama, što povećava brojnost i fleksibilnost hrvatskih Oružanih snaga.

S obzirom na to da je cilj OSRH povećanje broja pričuvnika sa završenom predmobilizacijskom obukom stvoren je koncept za obuku po modelu Bojne grupe. On definira obuku temeljenu na tom konceptu tako da njezinu osnovu čine pješačke pukovnije tipa "A", rodovske postrojbe HKoV-a te jedna namjenski organizirana satnija iz sastava Logističke pukovnije ZzP-a.

PRIČUVNIH SNAGA OSRH

MOTIVACIJA NA VISOKOJ RAZINI

Svrha predmobilizacijske obuke jest ospozobljavanje zapovjedništava i postrojbi pričuvnog sastava za provedbu dodijeljenih misija i pripadajućih zadaća. Cilj je obuke dostići osnovnu razinu pojedinačnih sposobnosti u planiranju, pripremi, organizaciji i provedbi taktičkih zadaća kako bi u budućnosti bili spremni za provedbu zahtjevnije poslijemobilizacijske obuke. Težište ospozobljavanja usmjeren je na temeljne i specijalističke vojne vještine, provedbu taktika, tehnika i procedura (kretanje, komuniciranje, reagiranje, potpora) na razini desetine te provedbu taktičkih aktivnosti i zadaća na razini voda, satnije/bitnice odnosno postrojbe u razini bojne združenih rodova.

Dolazak ekipe Hrvatskog vojnika na poligon nedaleko od Slunja bila je idealna prilika da se i sami uvjerimo do koje su razine došli zacrtani planovi HKoV-a. Osim jako dobrog odaziva pričuvnika na uvježbavanje i njihove visoke motiviranosti lako se primjeti kako je vrijeme provedeno na vojnom poligonu dobro iskorišteno. Naime, svi nadređeni instruktori i zapovjednici koji su ih vodili zadnjih 12 dana zadovoljni su ostvarenim rezultatima i ciljevima koje su ostvarili.

Obuka se provodila u tri faze. U prvoj fazi provodila se pojedinačna obuka osvježenja iz temeljnih i specijalističkih vojnih vještina te gađanje iz osobnog naoružanja, a u drugoj obuka razine desetina/vod/satnija u taktikama, tehnikama i procedurama pri provedbi zajedničkih zadaća i pripremno gađanje

iz pješačkog, topničkog i protuzračnog oružja. Treća faza obuhvatila je integracijsku višerodnu obuku svih sastavnica bojne grupe s provedbom bojnih gađanja.

SPOSOBNA PRIČUVA

U vježbi su sudjelovale 1. pješačka bojna 1. pješačke pukovnije Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan", ojačana pričuvnim postrojbama borbene potpore iz sastava HKoV-a (Topničko-raketna pukovnija, Pukovnija PZO-a, Inženjerska pukovnija i Bojna veze). U upravljačkom dijelu sudjeluju djelatne jezgre svih pričuvnih pješačkih pukovnija i pukovnija borbene potpore, zapovjedništva ZOD-a "Fran Krsto Frankopan" te Središta za borbenu obuku ZOD-a "Fran Krsto Frankopan".

HKoV

Predzadnjeg dana uvježbavanja, na kojem se prikazivala razina postignute sposobnosti, na vježbi je bio i zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza te zapovjednik GOMBR-a brigadir Željko Marinov. Nakon pokazne vježbe brigadni general obratio se pričuvnicima te im zahvalio na odazivu i poručio kako su ovakva uvježbavanja nužna s obzirom na geopolitička zbivanja na europskom kontinentu te kako se u slučaju nužde za obranu moramo moći prvo osloniti na vlastite snage. Kako je i sam brigadni general istaknuo s obzirom na pokazano tijekom ovog uvježbavanja vidi se da su pričuvne snage dobro motivirane i spremne na sve izazove koje se postave pred njih.

Svrha predmobilizacijske obuke jest osposobljavanje zapovjedništava i postrojbi pričuvnog sastava za provedbu dodijeljenih misija i pripadajućih zadaća. Cilj je obuke dostići osnovnu razinu pojedinačnih sposobnosti u planiranju, pripremi, organizaciji i provedbi taktičkih zadaća

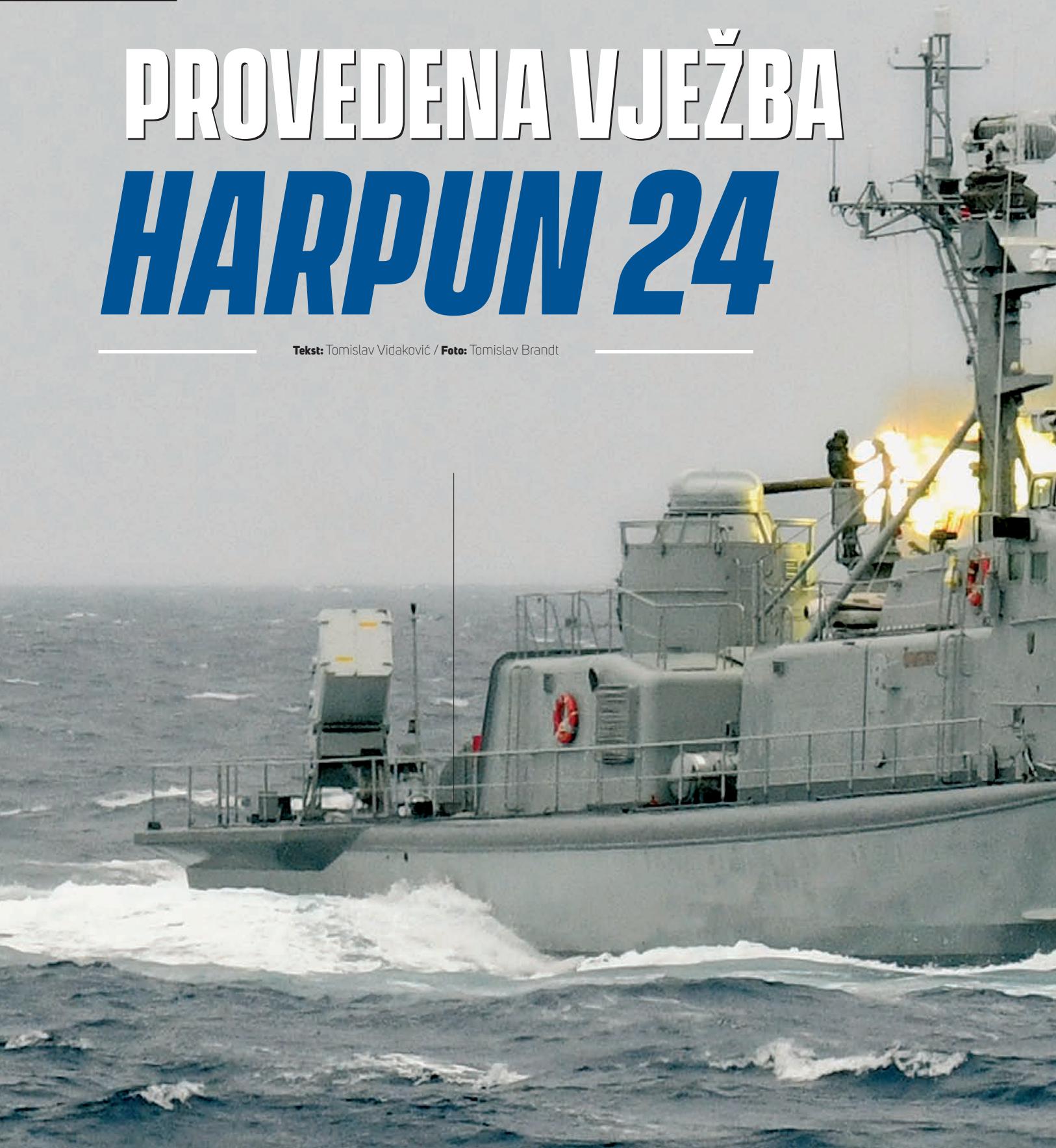
Obuka se provodila u tri faze. U prvoj se provodila pojedinačna obuka osvježenja iz temeljnih i specijalističkih vojnih vještina te gađanje iz osobnog naoružanja, dok se u drugoj provodila obuka razine desetina/vod/satnija u takтиkama, tehnikama i procedurama pri provedbi zajedničkih zadaća i pripremno gađanje iz pješačkog, topničkog i protuzračnog oružja. Treća faza obuke obuhvatila je integracijsku višerodnu obuku svih sastavnica bojne grupe s provedbom bojnih gađanja

Pričuvne postrojbe Hrvatske vojske, iako često izvan fokusa javnosti, od iznimnog su značaja za obrambeni sustav zemlje. Njihova redovita obuka i uvježbavanje ključni su za osiguravanje brzog i učinkovitog odgovora u svim vremenama kriza. Uvježbavanje tih snaga osigurava da Hrvatska vojska ostane spremna, snažna i sposobna suočiti se s izazovima modernog vremena. Kroz kombinaciju stručne obuke, taktičke spremnosti i suradnje s aktivnim postrojbama, pričuvni sastav postaje ključna komponenta sigurnosti i stabilnosti Hrvatske.

HRM

PROVEDENA VJEŽBA **HARPUN 24**

Tekst: Tomislav Vidaković / Foto: Tomislav Brandt

Petsto pripadnika OSRH s brodovima HRM-a pokazalo je iznimnu uvježbanost u vježbi Harpun 24. "Vježba je prošla odlično s obzirom na iznimno zahtjevne vremenske uvjete koji su vladali na moru. Sve aktivnosti koje su definirane planskim procesom provedene su tako da je vježba uspješno privедena kraju", pojasnio je direktor vježbe, načelnik Odjela za obuku i doktrinu Zapovjedništva HRM-a kapetan bojnog broda Šime Matas

Vježba Harpun 24 provedena je od 1. do 3. listopada 2024. na području srednjeg Jadrana, pomorskom vojnom poligonu "Žirje", vojnom vježbalištu "Zvizdulja" i na vojnoj lokaciji "Zečevo". Scenarij vježbe izrađen je s ciljem obuke Zapovjedništva i podređenih postrojbi HRM-a te sudjelujućih postrojbi drugih ustrojstvenih cjelina Oružanih snaga RH. Cilj je bio uskladenim djelovanjima prikazati uvježbanost i sposobljenost sudjelujućih snaga u pripremi i provedbi borbenih zadaća. Harpun 24 vježba je s bojnim gađanjem tijekom koje je prikazana integracija i upravljanje vatrom i manevrom,

kao i provedba uskladenog djelovanja u operaciji pomorskog desanta. Vježbu su pratili izaslanik potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane državni tajnik Ministarstva obrane Drago Matanović, predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid i zapovjednik Hrvatske ratne mornarice komodor Damir Dojkic sa suradnicima.

IZNIMNO ZAHTJEVNI VREMENSKI UVJETI

Časnik za raspoređivanje vježbe bio je zapovjednik HRM-a komodor Damir Dojkic, časnik za provedbu vježbe načelnik Stožera-zamjenik zapovjednika HRM-a kapetan bojnog broda Željko Jakus, dok je direktor vježbe bio načelnik Odjela za obuku i doktrinu Zapovjedništva HRM-a kapetan bojnog broda Šime Matas.

"Vježba je prošla odlično s obzirom na iznimno zahtjevne vremenske uvjete koji su vladali na moru. Sve aktivnosti koje su definirane planskim procesom provedene su tako da je vježba uspješno privедena kraju", pojasnio je kapetan bojnog broda Matas.

Na najavažnijoj vojnoj vježbi HRM-a uvježbavale su se procedure operativnog razvoja uz poduzimanje svih mjera zaštite snaga, topnička gađanja ciljeva na moru, topnička gađanja ciljeva u zraku na radio-vodenu maketu zrakoplova (RVMZ), praćenja zračnog cilja, pomorski i zračni desant, procedure zaštite snaga (u luci, na otvorenom moru i priobalnim vodama), popune na moru, traganja i spašavanja, tegljenja havariranih brodova, provedbu elektroničkog ratovanja, prikupljanja i raspodjele obavještajnih podataka, operacije pomorskog presretanja, protuminskog pretraživanja ograničenog dijela akvatorija vrlo plitkih voda te vježbe u plovidbi.

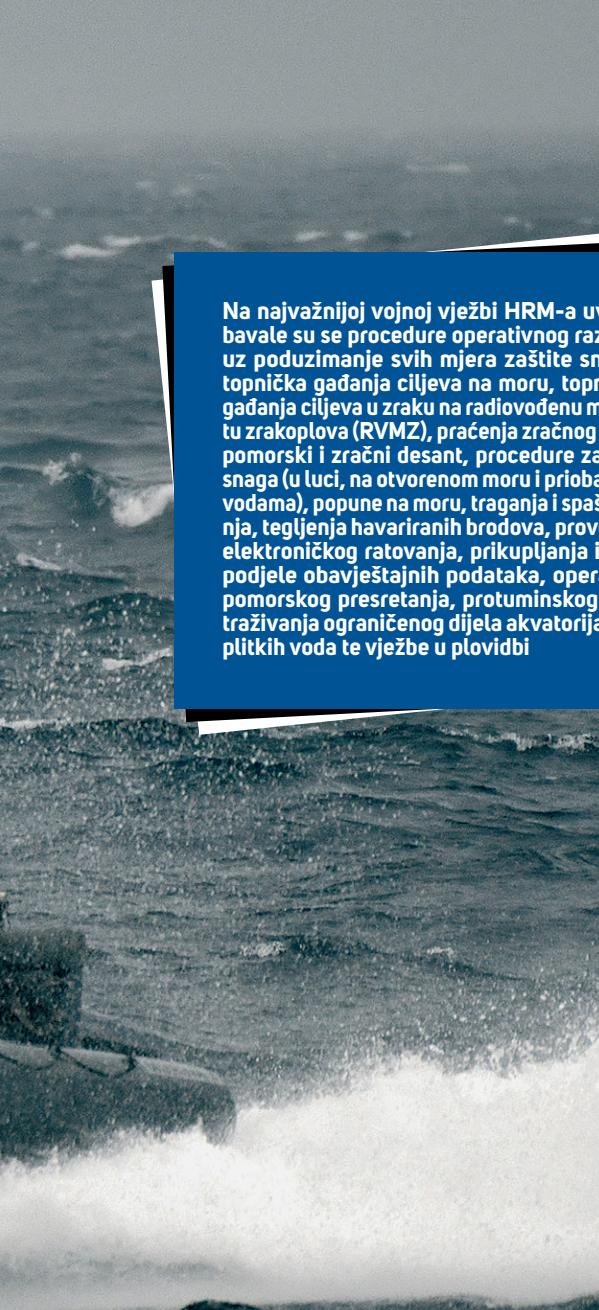
HRM

Na najvažnijoj vojnoj vježbi HRM-a uvježbavale su se procedure operativnog razvoja uz poduzimanje svih mjera zaštite snaga, topnička gađanja ciljeva na moru, topnička gađanja ciljeva u zraku na radiovođenu maketu zrakoplova (RVMZ), praćenja zračnog cilja, pomorski i zračni desant, procedure zaštite snaga (u luci, na otvorenom moru i priobalnim vodama), popune na moru, traganja i spašavanja, tegljenja havarijanih brodova, provedbu elektroničkog ratovanja, prikupljanja i raspodjele obavještajnih podataka, operacije pomorskog presretanja, protuminskog pretraživanja ograničenog dijela akvatorija vrlo plitkih voda te vježbe u plovdbi

Na vježbi je sudjelovalo 500 pripadnika OSRH, brodovi Flote HRM-a (RTOP-11, RTOP-12, RTOP-21, RTOP-42, DBM-81, DBM-82, DJB-104, DJB-107), Vod protuminskih ronitelja Flote HRM-a, brodovi Obalne straže RH (OOB-31, OB SB-73, OB-02, OB-03, VGB Modrulj 1, VGB Modrulj 2, VGB Modrulj 3, VGB Modrulj 4), desantne snage Satnije MDP-a, Bojna OMiN, PB Split i Središte za obuku HRM-a. U vježbi su se koristili različiti kalibri naoružanja od 57, 40, 30, 23, 20 mm preko 12,7 mm pa sve do pješačkog naoružanja od 5,56 mm.

Uz Zapovjedništvo i postrojbe HRM-a, u vježbi sudjeluje dio snaga Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, Zapovjedništva specijalnih snaga i Obavještajne pukovnije, dok su potporu provedbi vježbovih aktivnosti pružile snage Hrvatske kopnene vojske, Zapovjedništva za potporu i Zapovjedništva za kibernetički prostor. Brodovi Flote HRM-a i Obalne straže RH izvršili su gađanje ciljeva u zraku i na moru, nakon čega se pristupilo provedbi pomorskog desanta koji je započeo topničkim udarima s raketnih topovnjača, te je uslijedio pomorski i zračni desant. Zračni desant provele su snage HRZ-a (UH-60 Black Hawk) s pripadnicima ZSS-a koji su neutralizacijom ciljeva visoke vrijednosti pružili potporu provedbi desanta s brodova HRM-a. Pripremu desantne prostorije proveli su pripadnici protuminskih ronitelja pretraživanjem i neutralizacijom minskih zapreka. Potporu provedbi desanta pružili su i pripadnici ZSS-a korištenjem brzih RIB brodica te pripadnici Obavještajne pukovnije korištenjem besposadne letjelice za pozitivnu identifikaciju ciljeva.

PZB

PREKO

ZIDINA DO CILJA

Natjecanje za najspremijeg pripadnika PZB-a imalo je za cilj pod opterećenjem pokazati spremnost, znanje i vojničke vještine kao i stupanj psihičke i tjelesne spremnosti za provedbu zadaća

Nije novost da pripadnici Počasno-zaštitne bojne redovito sudjeluju na sportskim i vojnim natjecanjima gdje ostvaruju izvanredne rezultate i ozbiljna su konkurenca natjecateljima iz drugih postrojbi. Spremnost svakog pojedinca u OSRH, a tako i pripadnika PZB-a, temelji se na vojnim vještinama koje su uvjet za uspješno izvršavanje zadaća postrojbe. Upravo to i jest jedan od razloga održavanja Natjecanja za najspremijeg pripadnika Počasno-zaštitne bojne, čije je šesto izdanje ove godine održano u vojarni "Peneda" na otočju Brijuni. Ideja je natjecanja postizanje što višeg stupnja zajedništva unutar postrojbe, poticanje pripadnika na natjecateljski duh, te promocija postrojbe.

IDEALNA LOKACIJA

Dočasnički kadar postrojbe osmislio je cijeli koncept natjecanja, te su se i ove godine potrudili da natjecatelji imaju zanimljivu, ali prije svega zahtjevnu rutu. Trčanje zelemnim prostranstvom otoka, kroz šumu, uz more i između zidina starih utvrda koje se ondje nalaze dali su nam do znanja da je vojarna "Peneda" odličan izbor lokacije za provedbu takvog natjecanja. Unatoč najavljujivoj kiši, sunce je pratilo veći dio natjecanja i omogućilo nam nesmetano promatranje i obilaznje svake točke natjecanja, a po završetku teško nam je palo napuštanje te morske idile i odlazak na kopno. Natjecanje za najspremijeg pripadnika PZB-a imalo je za cilj pod opterećenjem po-

TEKST I FOTO
Janja Marijanović
Šaravanja

PZB

kazati spremnost, znanje i vojničke vještine kao i stupanj psihičke i tjelesne spremnosti za provedbu zadaća. Najspremniji je pripadnik onaj koji u najkraćem roku prijeđe stazu i u skladu s propisanim standardima uspješno izvrši sve zadaće. Zbog drugih zadaća i obveza ove godine natjecanje je provedeno u samo jednoj kategoriji, muškarci do 40 godina. Njih 16 natjecalo se na stazi duljine 8,5 km visinske razlike 42 metra, a dan prije natjecanja saznali su svoje startne pozicije nasumičnim izvlačenjem startnih brojeva.

PROVJERA OPREME

Staza se sastoji od šest kontrolnih i trinaest radnih točaka, a prije samog starta sudački tim provjerava kompletost opreme koju svaki natjecatelj mora imati. Oprema uključuje maskirnu odoru, borbeni prsluk s četiri spremnika, vojnu naprtnjaču od 45 l s opremom, zaštitnu kacigu i masku, opasač s futrolom za samokres, samokres i spremnik, osobno naoružanje, te jednu balističku ploču od četiri kilograma kako bi teret bio dodatno pojačan. Ako natjecatelj ne posjeduje kompletну opremu, daje mu se maksimalno deset minuta da nabavi dio koji mu nedostaje, a ako to nije u mogućnosti diskvalificira se s natjecanja. Redoslijed radnih i kontrolnih točaka natjecatelji moraju poštovati, a on je određen u skladu s lokacijom i konfiguracijom zemljишta. Polazak sa starta organiziran je tako da svakih pet minuta istodobno kreću po dva natjecatelja u smjeru označenom na karti, a prilikom starta i dolaska na cilj natjecatelji moraju na glavi nositi beretu PZB-a.

OPIS STAZE

Nakon završnih priprema i zagrijavanja na start dolaze prva dva natjecatelja i s kompletnom opremom trče prema prvoj kontrolnoj točki. Na kontrolnim točkama nalazi se perforator, a uspješnim svladavanjem svih kontrolnih točaka smatra se utisnuta oznaka svih šest perforatora na kartonu natjecatelja. Među zidinama nekadašnjih utvrda nalazila se jedna od kontrolnih točaka gdje su natjecatelji morali preći zadalu rutu,

a prizor izlaska naoružanog vojnika s opremom iz tih zidina bio je nesvakidašnji i na trenutak nas je odveo u povijest.

Gađanje iz Airsoft pištolja bila je prva radna točka gdje natjecatelji s pet kuglica imaju priliku pogoditi kružnu metu na udaljenosti od sedam metara i tako pokazati svoje streljačke sposobnosti. Na drugoj točki čeka ih okomita prepreka cargo mrežom koju moraju svladati kako bi izišli iz kanala Forta Peneda visine tri metra. Ako ne svladaju prepreku iz prvog pokušaja, moraju ponovno oprčati krug oko utvrde i izići preko rampe kuda su ušli u kanal tvrdave. Kad smo došli do navedene radne točke, imali smo priliku vidjeti dva natjecatelja kako istodobno prelaze prepreku i unatoč teškoj opremi na sebi odradili su to bez problema i nastavili dalje prema idućoj točki. Ondje ih je čekao ocjenjivač s rastavljenim radiouređajem TETRA koji su morali sastaviti i uspostaviti vezu, a ako natjecatelj ne riješi jedan od zadataka dobiva vremensku kaznu od dvije minute. Četvrtu radnu točku označavalo je minsko polje kroz koje su natjecatelji morali uspješno proći izbjegavajući povlačenje tankih konopaca na koje su pričvršćena zvonca koja su zapravo potezne mine. Poznavanje topografije bilo je ključno za iduću točku – orijentaciju, gdje natjecatelji moraju pronaći polaznu točku i rучnim kompasom zauzeti zadani azimut kretanja i pronaći određenu točku na zemljisu. Na šestoj radnoj točki postavljena je žičana prepreka ispod koje se nalazi sanduk težak deset kilograma. Skupa s opremom natjecatelj treba puzeći prenijeti sanduk kroz prepreku ne dirajući njezine elemente tijelom ili opremom, a u slučaju dodira vraća se na početak prepreke i ponovno je svladava. Na idućoj točki nalazi se sanitetski tim koji ocjenjuje natjecatelje iz poznavanja pružanja prve pomoći i izvlačenja ranjenika. Jedan od pripadnika sanitetskog tima u ulozi je ranjenika, a kad natjecatelj dobije informaciju o vrsti ozljede mora u što kraćem roku obaviti brzi pregled, sanirati ranu i okrenuti ranjenika na bok. Nakon što zbrine ranjenika natjecatelj ga povlačenjem mora izvući na 30 metara, a ranjenu osobu predstavljale su vreće napunjene pijeskom od 70 kg.

ZVONO NA CILJU

Bez skidanja opreme sa sebe natjecatelji svladavaju vodoravnu prepreku koja označava osmu radnu točku te se prebacuju nekoliko metara dalje na iduću. Na toj točki dopušteno je skidanje opreme kako bi mogli zaleći u ispravan položaj za bacanje bombe na udaljenosti od 10 m u kvadrat dimenzija 2,5 x 1,7 m sa zaštitnom kacigom na glavi. Uspješan prolazak smatra se jedno ubacivanje bombe u kvadrat s najviše tri ponavljanja. Sastavljanje i rastavljanje naoružanja kao deseta radna točka možda nije zahtijevala velik fizički napor kao prethodne, ali zato su koncentracija i brzina bile potrebne za ispravno sastavljeno i rastavljeno oružje sukladno propisima. Na idućoj radnoj točki natjecatelj stavlja zaštitnu masku i prolazi kroz kontaminirano područje svladavajući dvije prepreke: hodanje kroz osam automobilskih guma i prelazak drvene grede na duljini od 12 metara bez dodira sa zemljom. Znojni i vidno iscrpljeni natjecatelji se upućuju prema obali gdje ih čeka vodena prepreka. Prelaze je tako da plivajući ispred sebe guraju brodski bokobran koji je u ovom slučaju australska splav. Nakon osvježenja u moru čeka ih zadnja radna točka, a ona označava okomitu prepreku visine dva metra. Treba u što kraćem vremenu svladati prepreku koristeći skok i vla-

Narednik Davorin Jurišić pobjednik je ovogodišnjeg natjecanja, a samo 16 sekundi bio je bolji od drugoplasiranog natporučnika Dine Pašukana. Treće mjesto osvojio je skupnik Patrik Klarić s nekoliko minuta zaostatka za dvojicom ispred sebe

stitu snagu, te se uputiti prema cilju gdje se nalazi zvono. Njegovim oglašavanjem natjecatelji proglašavaju ulazak u cilj i službeno vrijeme prolaska. Potom pristupaju pregledu kompletnosti opreme, a ako nedostaje neki dio opreme ili nemaju ovjereni prolazak kroz kontrolne točke, dobivaju tri minute kazne za svaki dio opreme ili kontrolu.

IŠČEKIVANJE REZULTATA

Dolaskom zadnjeg natjecatelja na cilj proglašen je završetak natjecanja, te su dočasnici pristupili zbrajanju vremena, bodova s gađanja i dobivenih kazni kako bi dobili konačnog pobjednika. Natjecatelji su nagađali tko bi mogao biti pobjednik na osnovi vremena prelaska cijele staze, ali ništa nije bilo konačno dok se svi parametri ne izračunaju. Iako svi pripadaju istoj postrojbi, natjecateljskog duha nije nedostajalo čime su nam pripadnici PZB-a još jednom dokazali da svakom natjecanju pristupaju ozbiljno i daju svoj maksimum. Nakon detaljne analize i zbrajanja dočasnici su napokon sastavili rang-listu gdje smo mogli vidjeti da su nijanse odlučivale za prvo mjesto. Narednik Davorin Jurišić pobjednik je ovogodišnjeg natjecanja, a samo 16 sekundi bio je bolji od drugoplasiranog natporučnika Dine Pašukana. Treće mjesto osvojio je skupnik Patrik Klarić s nekoliko minuta zaostatka za dvojicom ispred sebe.

Zbog drugih zadaća i obveza ove godine natjecanje je provedeno u samo jednoj kategoriji, muškarci do 40 godina. Njih 16 natjecalo se na stazi duljine 8,5 km visinske razlike 42 metra, a dan prije natjecanja saznali su svoje startne pozicije nasumičnim izvlačenjem startnih brojeva

OSRH

JEDAN I NAJVAŽNIJI C

Na 32. nacionalnom hodočašću hrvatske vojske, policije i branitelja u Mariji Bistrici okupilo se više tisuća ljudi

U Nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici 6. listopada 2024., održano je 32. nacionalno hodočašće hrvatske vojske, policije i branitelja. Na tradicionalnom hodočašću sa svojim obiteljima sudjelovali su pripadnici hrvatske vojske i policije, hrvatski branitelji, pripadnici Civilne

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

zaštite, Hrvatskog Crvenog križa, vatrogastva, povijesnih postrojbi i drugi. Zajedno s drugim hodočasnicima koji su došli iz svih krajeva Hrvatske te iz dijaspora, na lijepu nedjelju u Zagorju okupilo se više tisuća ljudi. Zapovjednik 32. hodočašća u Mariju Bistrigu bio je zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza, a zamjenik zapovjednika pomoćnik zapovjednika Zapovjedništva za intervencije MUP-a Marko Brtan.

Program hodočašća započeo je pobožnošću križnog puta, a nastavljen je svečanom procesijom, u kojoj su okupljeni mogli vidjeti niz zastava i odora. Euharistijsko slavlje u crkvi na otvorenem blaženog Alojzija Stepinca predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj mons. Jure Bogdan. U središtu propovijedi bila je molitva. Nacionalno svetište u Mariji

Bistrici mons. Bogdan opisao je kao mjesto molitve, "gdje su na-raštaji prije nas, a njih slijedimo i mi, dolazili s jednim i najvažnijim ciljem: moliti!". Naime, hodočašća u mjesto koje se nekad zvalo Bistrica počela su još davne 1684. godine, kad je pronađen kip Majke Božje, skriven oko 1545. kako bi bio spašen od Turaka. Od tад se Bistrica razvijala kao marijansko svetište i prošenište, a od XVIII. stoljeća mjesto se zove Marija Bistrica. Današnji izgled svetištu

dao je arhitekt Herman Bollé (1845. – 1926.). Tijekom 1971. proglašena je hrvatskim nacionalnim svetištem. Prvo nacionalno vojno-redarstveno hodočašće organizirano je 1993. godine za blagdan Gospe od Krunice. "I kao što se u obitelji u našim naravnim odnosima isprepleću tri riječi: molim – hvala – oprosti, tako se i u molitvi pred licem Božnjim uzdiže molitveni troplet naše prošnje, zahvaljivanja i kajanja. Taj troplet nalazimo u mnogim simbolima naše hrvatske kulture i naših nacionalnih obilježja", rekao je, među ostalim, u propovijedi mons. Bogdan.

"Ovim hodočašćem svjedočimo da je naš pogled usmjeren prema Nebeskoj Majci. U svojim rukama i džepovima nosimo njezinu krunicu, baš kao i u godinama Domovinskog rata. Naš pogled usmjeren je i prema njezinu sinu Isusu Kristu. Samo pred njima hrvatski vojnik, policajac i hrvatski branitelj prigiba svoje koljeno, samo pred njima otvara svoju dušu i izriče molitvu za sebe, svoju obitelj, svoje roditelje, za svoju djecu, svoje bližnje, za svoju domovinu", zaključio je vojni ordinarij.

ILJ: MOLITI!

U hodočašću su sudjelovali i izaslanik potpredsjednika Vlade RH i ministra obrane državni tajnik MORH-a Drago Matanović, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, zapovjednici grana i drugih ustrojstvenih cjelina Oružanih snaga Republike Hrvatske, djelatnici Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i drugih ministarstava, Ureda Predsjednika, državnih institucija, institucija lokalne i područne samouprave, članovi udruga proizšlih iz Domovinskog rata i drugi.

Vojnopolicijski motociklisti postigli su na natjecanju prometnih policajaca – vozača motocikala u Puli respektabilan rezultat

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

U organizaciji Policijske akademije MUP-a RH u Puli je 26. rujna održan 14. Memorijal "Šime Buzov", uoči kojeg je održano natjecanje prometnih polica-jaca. Okupilo se četrdesetak najboljih motociklista MUP-a, kojima su se pri-družila i dvojica pripadnika Vojne policije – razvodnici Josip Vrhovski i Ozren Miščević.

Riječ je o tradicionalnom natjecanju, koje se održava uoči Dana policije, u organizaciji Službe prometne policije Uprave za javni red i sigurnost te Službe za cijeloživotno obrazovanje Policijske akademije "Prvi hrvatski redarstvenik". Natjecalo se u pojedinačnoj i ekipnoj kategoriji. Sudionici su morali pokazati vještina manevriranja motorom na posebno pripremljenom poligonu, a samu izvedbu pratili su i suci. Svaka pogreška kažnjavana je negativnim bodovima, što je bio dodatan izazov. Sudionici su imali priliku pokazati spremnost za izvršavanje zadaća – vještina upravljanja motociklom, korisnost zaštitne opreme, kao i vlastitu psihofizičku spremnost.

Uoči natjecanja minutom šutnje odana je počast preminulim motociklistima – djelatnicima MUP-a i pripadnicima OSRH. Vojni policajci posebno su se prisjetili pripadnika 1. satnije VP-a razvodnika Darka Mujića, koji je tragično stradao u prometnoj nesreći na motociklu 2019. godine prilikom povratka sa 9. izdanja ovog natjecanja.

U pojedinačnoj kategoriji razvodnik Miščević osvojio je deseto, a razvodnik Vrhovski 18. mjesto. Ekipno su bili sedmi u ukupnom poretku, što je još jednom pokazalo vrlo dobru uvježbanost i spremnost za izvršavanje vojnopolicijskih zadaća.

POKAZANA UVJEŽBANOST I SPREMNOST

TEKST I FOTO
OJI Pukovnija Vojne policije

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23- -03/1, URBROJ: 512-01-23-773) od 28. srpnja 2023., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM STUDENTIMA IZ PODRUČJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Izrazi koji se koriste u tekstu, a imaju rodno značenje, obuhvaćaju jednako muški i ženski rod.

Stipendije se dodjeljuju redovitim studentima na sveučilišnim ili stručnim studijima akreditiranim u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2024./2025., kako slijedi:

- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2025. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2026. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2027. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2028. godini.

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiraju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24), Ministarstvo obrane osigurava mjesecnu stipendiju za vojne stipendiste – studente u sljedećim iznosima:

- 1. godina studija – 300,00 eura
- 2. godina studija – 400,00 eura
- 3. godina studija – 500,00 eura
- 4. godina studija – 600,00 eura
- 5. godina studija – 700,00 eura.

Kandidati se mogu prijaviti za dodjelu stipendije tijekom redovitog sveučilišnog ili stručnog studija putem Prijavnog obrasca za stipendiranje studenata, koji se može preuzeti na stranici Ministarstva obrane (Karijera u MORH-u/Natječaji i oglasi).

Rok za podnošenje prijava je 31. listopada 2024.

Uvjeti koje kandidati moraju ispunjavati:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti studenti sveučilišnih ili stručnih studija iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji su sve godine studija upisali redovito bez ponavljanja godine
- opći uspjeh najmanje 3,00 u zadnjoj godini obrazovanja
- da nisu korisnici stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nisu pravomoćno osuđivani za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1.

podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, kandidati koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene preglede u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na inicijalnu provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24) propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- popunjeni Prijavni obrazac za stipendiranje studenata
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- dokaz o prosjeku ocjena svih predmeta završnog razreda srednjoškolskog obrazovanja za studente prve godine studija, a studenti viših godina studija dokaz o prosjeku ocjena svih ispitova prethodno završene godine studija
- dokument kojim se dokazuje upis na sveučilišne ili stručne studije akreditirane u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti te na druge srodrne studije iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2024./2025.
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati se prijavljuju, odnosno dostavljaju dokaze o ispunjavanju uvjeta u propisanom roku elektronički na prijam_dvs@morh.hr ili pismeno na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiraju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom akademskog obrazovanja.

Nakon završetka redovitog akademskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiraju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri. Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem, na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814.

VOJNA IZOBRAZBA I OBUKA

Kad je 1824. godine niži časnik pruske vojske Georg von Reisswitz, usavršivši ideju svojeg oca, službeno predstavio *Kriegspiel*, brzo je zainteresirao i zapovjednike. Na prvi pogled banalan, a zapravo zanimljiv obučni alat s vremenom se raširio svijetom, a prisutan je i danas

TEKST
Marin Marušić

200 GODINA RATNIH IGRA

I igra i ratovanje dio su ljudskog društva od samih njegovih početaka. Nije dugo trebalo da se igrom, koja je sinonim za zabavu, na raznovrsne načine pokuša dočarati jedna od najtragičnijih ljudskih aktivnosti – rat. Smatra se da je jedna od najstarijih takvih *kombinacija* kineska igra *Go*, za koju se vjeruje da je nastala prije 2500 godina. Radi se o vrlo apstraktnoj igri na ploči za dva igrača, koja zahtijeva promišljanje i uvežbavanje određenih strategija i taktika. Oba igrača počinju s podjednakim sredstvima i potpunim informacijama o potezima i stanju protivnika *na bojnom polju*. *Punokrvnija* ratna igra, koja podsjeća na većinu modernih igara, drevna je indijska čaturanga. Četverostrana igra na ploči pojавila se oko VII. stoljeća, a njezina pravila do dandanas nisu potpuno poznata. U odnosu na *Go* bila je znatno naprednija: počinju se pojavljivati autentičnije figure, koje simboliziraju pojedinačne postrojbe/oružja kao što su pješaci, bojna kola, konjica i bojni slonovi. Slijedile su slične igre, npr. šatrandž (oko X. stoljeća), iz kojeg se razvio i današnji šah.

S novim vijekom pojavljuju se osobe koje imaju dovoljno slobodnog vremena, volje i ideja kako bi mogle dodatno unaprijediti postojeće igre. Tako u XVIII. stoljeću igre postaju sve kompleksnije i stvarnije što se tiče postrojbi i figura, te okruženja u kojem djeluju. U njima se, primjerice, osim pojedinaca i postrojbi počinju pojavljivati i posebna pravila za

njihovu uporabu, kao što su ona za forsiranje rijeka ili ukopavanje, pa i simulacija lanaca opskrbe i cestovnih prometnica. Pojavljuju se i igre koje se ne odvijaju na nekom apstraktnom području, nego na prilično vjerodostojnim geografskim kartama stvarnog područja, npr. granici između Francuske i Belgije. Jedna od osoba posvećenih ratnim igrama bio je i pruski plemić Georg von Reisswitz (1764. – 1829.), koji je 1812. godine razvio igru sličnu današnjim ratnim igrama s figuricama. Igra se odvijala na pijesku s realističnim reljefom i u mjerilu 1 : 2373, u kojem su tri centimetra odgovarala stotini koraka. Umjesto četvrtastim poljima, udaljenosti između figura određivane su ravnalom. Barun von Reisswitz nudio se kako bi ta igra mogla postati koristan alat u izobrazbi i obuci pruske vojske. No, za takvo nešto u njegovoj domovini nije bilo interesa, pa je nakon nekog vremena izgubio interes za njezin daljnji razvoj.

IMPRESIONIRANI PRINC

Ono što nije pošlo za rukom ocu, pošlo je njegovu sinu Georgu von Reisswitzu, mlađem (1794. – 1827.), koji je bio niži časnik pruske vojske. Boraveći u Berlinu s drugim je časnicima oformio manju grupu s kojom je igrao, rješavao sporne probleme i dodatno poboljšavao *Kriegspiel*. Početkom 1824. dobio je priliku za prezentiranje igre prinцу Vilimu (1795. –

A ARA

1861.), budućem kralju Fridriku Vilimu IV., koji je ostao impresioniran. Dobar glas o igri prenio se od princa, koji je tad bio zapovjednik korpusa, do najviših krugova pruske vojske. Načelnik Stožera general Karl von Müffling (1775. – 1851.) nakon početne skepsese postao je njezin pristalica. Navodno je izjavio: "To i nije obična igra, nego obuka za rat. Preporučit ću njezinu uporabu u cijeloj vojsci." Bilo je to ujedno i prvo organizirano korištenje ratnih igara u vojnem školovanju i obuci. Uvedeni su i voditelji tako da igrači, koji su dolazili sa svih razina zapovijedanja, više nisu izravno upravljali figuricama te nisu trebali poznavati sva pravila igre. Sudac je, uz ostalo, bacao igrače kocke i izračunavao učinak, ali i određivao uvjete pobjede. Kako je zamislio sam inovator, pobjeda ili poraz nisu bili bitni kao u klasičnim društvenim igrama. Naglasak je bio na iskustvu promišljanja i odlučivanja, a

Časnici Američkog ratnog zrakoplovstva okupljeni oko zemljovida ratne igre Kingfish ACE na konferenciji Big Game u združenoj bazi Elmendorf-Richardson na Aljasci u kolovozu 2024. Igra je dizajnirana kako bi povećala razinu razumijevanja i izvršavanja provedbe zračnih transportnih operacija u kompleksnim okruženjima, ali i kako bi učvrstila odnose i suradnju među zapovjednicima i timovima

Foto: U.S. Air Force / Senior Airman Victoria Cowan / 515th Air Mobility Operations Wing

ne na natjecanju među sudionicima. *Kriegspiel* se igrao na preciznim kartama u mjerilu 1 : 8000, a vojne postrojbe kao što je pješaštvo, topništvo ili konjica bile su predstavljene malim olovnim kockama. Zbog manjka sredstava, igra je tad došla kao koristan alat i simulator manevra, čime se smanjila potreba za skupim terenskim vježbama. Ipak, novi obučni alat nije dobivao svekoliku podršku, a neki časnici, pogotovo oni starije generacije, smatrali su ga štetnim za moral osoblja. Igra je 1860-ih ipak naširoko korištena, a dobila je i važnog pobornika: generala Helmutha von Moltkea, starijeg (1800. – 1891.). Njezinu su golemom širenju pridonijeli i ratovi u kojima je sudjelovala Pruska. Prvo Austrijsko-pruski rat 1866., a posebno Francusko-pruski rat 1870./1871. godine, u kojem je Pruska izvojevala veliku i prilično neočekivanu pobjedu. Igra je već 1872. uvedena u uporabu Britanske vojske, čiji su stratezi vjerojatno željeli proučiti, a onda i kopirati neke detalje pruske obuke. U tom je desetljeću uvedena u sve moderne vojske svijeta. Ruski je glavni stožer zapovjedio uporabu od 1875. godine, a rane inačice igre međusobno su igrali i budući ruski i njemački car. I u poraženoj Francuskoj već su 1876. objavljene prevedene inačice njemačke ratne igre generala Jakoba Meckela (1842. – 1906.). Treba reći da su sredinom XIX. stoljeća organizaciju pruske države proučavale i kopirale brojne druge zemlje. Pruski uspjesi i

VOJNA IZOBRAZBA I OBUKA

postignuća činili su se jako velikim za tako malu zemlju s oskudnim prirodnim bogatstvima. Vjerovalo se da se dio razloga za to krio u sustavu obuke i obrazovanja, koji je bio usmjeren na što bolje iskoriščavanje potencijala vlastitog stanovništva edukacijom. Pruska je bila jedna od prvih zemalja koja je uspostavila sustav obveznog osnovnog školovanja, koji je poslužio kao primjer i najvećima, pa je uvelike utjecao i na organizaciju školstva u Sjedinjenim Državama.

GENERALI I PISCI

Jedan od pionira popularizacije ratnih igara u SAD-u bio je vojnik William R. Livermore (1843. – 1919.), često smatrani ocem američkog *wargaminga*. Nakon više od desetljeća poučavanja i iskustava s pruskim originalom, objavio je 1883. vlastitu igru. Uz prijevod s njemačkog i zadržavanje bitnih značajki, *American Kriegspiel* krasilo je više posebnosti. Livermore je kao podatke za tablice gubitaka koristio statistike iz Američkog građanskog rata, karte su bile u manjem mjerilu, a naglasak zapovijedanja bio je na razini divizije. Igra se mogla prilagoditi različitim tipovima operacija. Mogle su se igrati igre taktičke razine s više ili manje detalja, operacije na strateškoj razini, opsadne operacije, ali i mornaričke igre. Međutim, unutar Američke kopnene vojske nije bilo previše sluha za novo edukacijsko pomagalo. Najvećim protivnikom njegova uvodenja pokazao se dugogodišnji zapovjednik grane i iznimno cijenjen general William T. Sherman (1820. – 1891.), koji ih je smatrao neprikladnim i nerealističnim. Ipak, Sherman je 1884. umirovljen, a Livermore je, zahvaljujući nekoliko slučajnih događaja i poznanstava, dobio veliku priliku za promociju igre u drugoj grani. Bilo je to u Mornaričkoj ratnoj školi (Naval War College), ustrojenoj te godine u Newportu. Tijekom 1887. budućim časnicima održana su prva predavanja o *wargamingu* i ratne igre počinju se redovito organizirati. *Wargaming* je 1894. postao službena metoda edukacije, a idućih je godina znatno utjecao na nacionalnu politiku i doktrinu američkih oružanih snaga, posebno ratne mornarice. Početkom XX. stoljeća, a onda i u međuratnom

Foto: Wikimedia Commons

Igra Kriegspiel
široko je korištena
1860-ih u pruskoj
vojsci. Dobila je i
važnog pristačicu:
Helmutha von
Moltkea, starijeg

IZVOR: Wikimedia Commons

Britanski časnici
igraju Kriegspiel:
crtež Josepha
Nasha, mlađeg,
objavljen 1872.
u časopisu *The*
Graphic

godinama, Mornarička ratna škola bila je jedno od središta primjene ratnih igara u svijetu. Među poznatim igrama bile su one koje su se odnosile na rekonstrukcije velike britansko-njemačke pomorske Bitke kod Jyllanda 1916. godine. Igranje ratnih igara se, osim za vojne namjene, proširilo i kao hobi među civilima. Bitna uloga u povećanju kompleksnosti i preciznijem modeliranju ratnih igara pripada jednom danas jako poznatom imenu među vojnim stručnjacima i entuzijastima. Fred T. Jane (1865. – 1916.) objavio je 1898. knjigu *Svi svjetski ratni brodovi* (*All the World's Fighting Ships*), koja je postala temelj za današnji Janes, najpopularniju svjetsku tvrtku za prikupljanje i objavljivanje obaveštajnih podataka obrambenog sektora iz otvorenih izvora. Jane je u svoje mornaričke igre detaljnije uključio značajke ratnih brodova, primjerice kalibr oružja, mogućnosti probijanja oklopa i drugo. Dotad su svi kreatori igara koristili jednake generičke platforme unutar podjednakih klasa brodova te nisu bile specifične za određenu mornaricu. Popularizaciji ratnih igara

Foto: US Navy / MCC James E. Foehl

pridonio je i poznati engleski pisac i povjesničar Herbert G. Wells (1866. – 1946.), koji je bio i strastveni igrač igara s figuricama (*miniature games*). Objavio je radove poput knjige *Male ratovi* (*Little Wars*; 1913. godine) u kojima je davao ideje za kreiranje igara s pratećim skupom pravila za igranje.

NEKE OD DEFINICIJA

Kad je započeo Drugi svjetski rat, priređivanje ratnih igara pokazalo se iznimno korisnim za američke oružane snage. To se vidi iz često navođenih riječi admirala Chestera Nimitza (1885. – 1966.), glavnog arhitekta pobjede na pacifičkom ratištu. On je rekao da je rat s Japanom bio toliko puta *odigran* u igaonica, s toliko puno ljudi i na toliko različitim načina da ništa što se dogodilo nije iznenadilo Amerikance. Apsolutno ništa, osim *kamikaza* pri kraju rata, što nisu mogli ni zamisliti. Ratne igre doživjele su 1970-ih ekspanziju popularnosti. Dotad skeptična Američka kopnena vojska odlučila je naručiti igru koja bi mogla pomoći u obuci budućih vojnika. Rezultat je bila igra iz 1976. nazvana Vatreni obračun: Moderna taktika američkih i sovjetskih malih postrojbi (*Firefight: Modern U.S. and Soviet Small Unit Tactics*), koja je pokušala simulirati borbu u Europi.

Ratne igre danas su prisutne u svjetskim vojskama. Međutim, što je zapravo ratna igra i kako se ona definira? Postoji više prihvaćenih odgovora. Tijekom hladnog rata u SAD-u se koristila definicija: "Simulacija u skladu s unaprijed određenim pravilima, podacima i postupcima odabranih aspekata sukoba." *Joint Pub 1*, publikacija koja se bavi glavnim principima doktrine američkih oružanih snaga, definira ratnu igru ovako: "Simulacija bilo kojim sredstvima neke vojne operacije, koja uključuje dvije ili više strana te koristi pravila, podatke i procedure definirane tako da opisuju stvarnu ili pretpostavljenu situaciju iz stvarnog života." Jedan od eksperata u tom području nedavno preminuli dizajner ratnih igara Peter Perla definirao ju je kao model ili simulaciju ratovanja koji ne uključuje operacije stvarnih snaga. U njima protok događaja

**Kartice koje predstavljaju njemačke ratne brodove u Bitki kod Jyllanda 1916. godine.
Ratne igre koje su se odnosile na taj događaj razvila je prije više od stotinu godina američka Mornarička ratna škola**

utječe ili je pod utjecajem odluka koje tijekom tih događaja donose igrači na suprotstavljenim stranama.

OSNOVNA PODJELA

Tipovi igara mogu se podijeliti po namjeni, djelokrugu, razini, broju sudionika, metodi ocjenjivanja, razini poznatih informacija ili trajanju. Vezano uz namjenu, općeprihvaćena je podjela na ratne igre namijenjene učenju ili obrazovanju i ratne igre namijenjene analitici. Kod prvih je težište igre usmjereno na doživljaj/iskustvo donošenja odluka, gdje se učenje odvija kroz odluke igrača. U tim je slučajevima unutar igre stavljen naglasak na neku temu ili točku koja je poželjna za učenje. Kod analitičkih igara težište je na informacijama koje su posljedica odluka koje donose igrači. Prikupljeni podaci iz takvih igara mogu ubuduće pomoći donošenju boljih odluka. Ti zaključci često će pomoći budućim *korisnicima* spomenutih odluka, a ne igračima koji sudjeluju u toj igri. Postoje i takozvane iskustvene igre, koje podrazumijevaju eksperimentiranje igrača u donošenju odluka ili suradnju u izgradnji zajedničkih timova. Većina igara zapravo obuhvaća ili će imati odlike više navedenih kategorija, a jedna od značajki po kojima se mogu razvrstati strogost je pri procjeni ili dosuđivanju odluka koje donose igrači. S jedne strane, postoje ratne igre u kojima procjene u cijelosti donose sudionici i imaju malo fiksnih pravila. Drugu krajnost čine igre u kojima se odluke igrača procjenjuju rigidnim procesom baziranim na pravilima, sustavima i simulacijama, a u nekim slučajevima sudac i ne postoji. U tim slučajevima najčešće se radi o analitičkim igrama u kojima se velika važnost pridaje što realističnjim podacima. Kakva god bila metoda procjene ili dosuđivanja, za igrače i one koji očekuju učinak te igre ključno je da proces bude prihvaćen, vjerodostojan i uvjerljiv. Već kod originalne igre *Kriegspiel* javljaju se inicijative koje su tražile njezino pojednostavljenje. Rezultat je bio *Free Kriegspiel*, inačica u kojoj je smanjena uloga rigidnih pravila, a povećana uloga sudca, koji je u igru mogao unijeti i vlastita znanja i iskustva. Positivni su rezultati takvih promjena veća realističnost, brže odvijanje igre i veća angažiranost igrača, koji više nisu trebali ulagati velik napor za upoznavanje sa svim pravilima. Iznimno je bitna značajka svake ratne igre prikaz prolaznosti vremena i odnos između simuliranog vremena unutar nekog scenarija i stvarnog vremena u pravom svijetu. Dvije krajnosti uključuju igre koje su određene naizmjencičnim potезima s određenim trajanjem ili igre s kontinuiranim protokom vremena. Često je odabir povezan s opsegom igre. Primjerice, za manje taktičke simulacije ili probleme prikladnija je uporaba kontinuiranog protoka vremena.

KORISTI I SLABOSTI

Organiziranje ratnih igara donosi više koristi. One uključuju istraživanje i provjeru različitih postupaka, razvoj ideja, objašnjavanje implikacija i raspoznavanje pitanja koja se igrom nameću. Koristi mogu biti prilika za istraživanje različitih opcija vojnog djelovanja bez rizika od ljudskih gubitaka i uz manje troškove. Mogu pružiti učinkovit i ekonomičan način uvježbavanja zapovjednih i stožernih procedura. Igranje podrazumijeva i sigurno izlaganje sukobu, natjecanju ili *trvjenju* s neizvjesnim ishodima između različitih protivnika, konkuren-

VOJNA IZOBRAZBA I OBUKA

Foto: Chiran Kamikaze Peacock Museum via Wikimedia Commons

Viceadmiral Matome Ugaki u ratnoj igri uoči Midwaya poništio je potonuće dvaju japanskih nosača aviona. U stvarnoj bitki potopljeni su četiri

bitki koja je uslijedila od 4. do 7. lipnja 1942. japanska flota izgubila je čak četiri nosača. Taj povijesni događaj dobar je primjer koliko je kod ratnih igara u vojski bitan pristup razlozima njihova priređivanja. Iako se na prvi pogled čini kako je admiralova intervencija značila tek spašavanje obraza i uljepšavanje lošeg ishoda, itekako je imala uporište u stvarnosti. Naime, u igri potopljeni nosači stradali su od velikih bombardera B-17 koji dotad, ali i poslije kroz cijeli rat nisu imali uspjeha u protubrodskim napadima.

DRUGI SVJETSKI RAT: IGRE NA PACIFIKU

Svjetsko središte ratnih igara u međuratnom razdoblju bila je američka Mornarička ratna škola. No, igre su istaknute mornaričke poklonike našle i u Japanu. Osim uspješnog napada na Pearl Harbor, početkom 1942. godine s pomoću ratnih igara uvježbavan je i plan koji će se primijeniti u Bitki za Midway. Tijekom igre japanska je flota zbog američkog bombardiranja izgubila dva nosača aviona. No, japanski viceadmiral Matome Ugaki preudio je da su rezultati nerealni te oživio dva kapitalna broda. U

ta, saveznika i drugih sudionika. Mogu poslužiti i kao mehanizam za istraživanje inovativnih pristupa u rješavanju određenih problema te kao metoda za postizanje konsenzusa i razumijevanje različitih perspektiva i pristupa. Igrom se mogu otkriti i novi čimbenici u danim scenarijima, baš kao i pitanja koja su dotad bila nepoznata. Nešto što se često može pogrešno zaključiti o ratnim igrama jest da one zapravo nisu pogodne za proračunavanje i procjenu ishoda, dokazivanje teorija, predviđanje pobednika, izračunavanje brojki ili donošenje zaključaka. Jedan od razloga zašto je to tako jest u tome što ratne igre nisu ponovljive. Prilikom analize i istraživanja njihovi se rezultati ne mogu reproducirati. To je posljedica velike nepredvidivosti, jer igra znatno ovisi o ljudskom faktoru i donošenju odluka. Zbog tih razloga, iako uz druge metode mogu davati važne kvantitativne rezultate, obično

nisu pogodne kao kvantitativni analitički alat. Ratne igre služe kao potpora kvalitativnoj analizi jer je njihov fokus usmjeren na odluke koje donose igrači. Nisu pogodne ni za donošenje zaključaka ili predviđanje mogućih ili vjerojatnih ishoda. S druge strane, njihovim izvođenjem mogu se stići uviđi koji uz daljnju analizu mogu dovesti do novih korisnih spoznaja. Kvaliteta ratne igre, tj. njezina izvođenja, uvelike ovisi o kvaliteti i informiranosti njezinih sudionika. Svi sudionici trebali bi biti u nekoj mjeri upoznati i imati stanovitu stručnost u odnosu na određenu temu unutar izabrane igre. Jedan od najgorih načina uporabe ili, bolje rečeno, zlouporabe ratnih igara jest preveliko oslanjanje na određene realne situacije, s čim dolaze skriveni motivi postavljanja igre sa zagovaranjem određenog ishoda, koje može dovesti do Pigmalionova efekta, tj. samoispunjavajućeg proročanstva.

PROCES IZRADA IGRE

Iako se u različitim zemljama, institucijama i organizacijama mogu naći različiti uzorci i načini izrade novih ratnih igara, većina ima nekoliko glavnih etapa. Za izradu nove ratne igre, uz željene preinake, mogu poslužiti modeli i predlošci postojećih igara. Inicijalna faza izrade ratne igre započinje definiranjem osnovnog problema ili pitanjem na koje pokretač želi dobiti određene odgovore, te definiranjem namjere i ciljeva koji se žele postići. S pomoću spomenutih smjernica određuje se razina i djelokrug odvijanja igre. To je bitno jer

VERLUST = TABELLE											
Zeug.	Infanterie	Corps A.				Corps B.				Infanterie	Artillerie
		Infanterie	Cavalry	Artillerie	Infanterie	Cavalry	Artillerie	Infanterie	Cavalry		
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I
II	II	II	II	II	II	II	II	II	II	II	II
III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III
IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV
V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI
VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII
VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII	VIII
IX	IX	IX	IX	IX	IX	IX	IX	IX	IX	IX	IX
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX
XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI	XI
XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII	XII
XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII	XIII
XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV	XIV
XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV	XV
XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI	XVI
XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII	XVII
XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII	XVIII
XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX	XIX
XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX	XX

In der ersten Abrechnung wird die Anzahl der Tiere, in der zweiten die Rinder, und so weiter. Der Verlust eines Pferdes wird zweimal notiert. Als Bsp. ist das siebte Tier aus dem 10. Regt. 10% und 70% verloren. Das Tier in der 3. Rgt. ist 5% und 50% verloren. Die Tiere in der 6. Rgt. sind 60% verloren. Die Rinder in der 8. Rgt. sind 60% verloren. In der 9. Rgt. sind 60% verloren. In der 10. Rgt. sind 60% verloren. In der 11. Rgt. sind 60% verloren. In der 12. Rgt. sind 60% verloren. In der 13. Rgt. sind 60% verloren. In der 14. Rgt. sind 60% verloren. In der 15. Rgt. sind 60% verloren. In der 16. Rgt. sind 60% verloren. In der 17. Rgt. sind 60% verloren. In der 18. Rgt. sind 60% verloren. In der 19. Rgt. sind 60% verloren. In der 20. Rgt. sind 60% verloren. In der 21. Rgt. sind 60% verloren. In der 22. Rgt. sind 60% verloren. In der 23. Rgt. sind 60% verloren. In der 24. Rgt. sind 60% verloren. In der 25. Rgt. sind 60% verloren. In der 26. Rgt. sind 60% verloren. In der 27. Rgt. sind 60% verloren. In der 28. Rgt. sind 60% verloren. In der 29. Rgt. sind 60% verloren. In der 30. Rgt. sind 60% verloren. In der 31. Rgt. sind 60% verloren. In der 32. Rgt. sind 60% verloren. In der 33. Rgt. sind 60% verloren. In der 34. Rgt. sind 60% verloren. In der 35. Rgt. sind 60% verloren. In der 36. Rgt. sind 60% verloren. In der 37. Rgt. sind 60% verloren. In der 38. Rgt. sind 60% verloren. In der 39. Rgt. sind 60% verloren. In der 40. Rgt. sind 60% verloren. In der 41. Rgt. sind 60% verloren. In der 42. Rgt. sind 60% verloren. In der 43. Rgt. sind 60% verloren. In der 44. Rgt. sind 60% verloren. In der 45. Rgt. sind 60% verloren. In der 46. Rgt. sind 60% verloren. In der 47. Rgt. sind 60% verloren. In der 48. Rgt. sind 60% verloren. In der 49. Rgt. sind 60% verloren. In der 5

Photo: Sebastian J. Bae

u igri ne može biti prevelike (ili nepotrebne) razine detalja i informacija, koja bi mogla biti kontraproduktivna. Druga je faza planiranje ili dizajn igre, što obuhvaća određivanje pravila, izbor potrebnih modela, analizu podataka i njihova prikupljanja. Općenito se teži da primjenjeni modeli budu što realističniji, ali bez pretjerivanja i prevelike kompleksnosti. Pritom se često navodi izjava britanskog statističara Georgea E. P. Boxa (1919. – 2013.): "Treba zapamtiti da su svi modeli pogrešni, ali neki su od njih korisni." Pitanje je samo koliko bi morali biti pogrešni da bi prestali biti korisni? Treća faza uključuje razvoj, u kojem se testiraju modeli i pravila te njihovo međudjelovanje. Testiranjem se dobivaju nova saznanja te se uvode potrebna poboljšanja. Sljedeća faza vrhunac je procesa, kad se uključuju igrači i postavljena se igra završava. U toj fazi odluke igrača, tj. sudionika dovode do posljedica na koje oni moraju pronaći zadovoljavajuće odgovore ili nova saznanja. Tijekom te faze mogu se bilježiti donesene odluke, moguća pitanja i primijećena ponašanja. Prikupljeni podaci pomoći će u zadnjoj fazi, kad bi se trebali analizirati razlozi donesenih odluka.

RAČUNALNE I KOMERCIJALNE RATNE IGRE

Nakon Drugog svjetskog rata, kad je započeo munjevit razvoj računala, bilo je samo pitanje vremena kad će i kako ona biti primjenjena u ratnim igrama. Potencijal za primjenu još jednom je prepoznat u američkoj Mornaričkoj ratnoj školi. Ondje su pristupili izradi sustava EMBS (Electronic Maneuver Board System), koji je trebao biti moderna zamjena za tradicionalnu igrajuću ploču. Kao i druga rana računala, taj je elektromehanički sustav bio masivan i zauzimao je tri kata tamošnje učilišne dvorane. Sustav je poslije nazvan NEWS (Navy Electronic Warfare Simulator), a prvi je put uporabljen 1958. godine. Osim što je postao prvi igrači sustav temeljen na računalu, bio je 1963. i poprište prve ratne igre

Japansko zrakoplovstvo (JASDF) za potrebe profesionalne vojne izobrazbe izradilo je i koristi ratnu igru *Shields and Spears*. Njezina je glavna tema simulacija i primjena takтика zračne borbe

čiji su se sudionici nalazili u različitim zemljama. Otad do danas računalno temeljene igre donijele su novi zamah razvoju i neslućeno širenje mogućnosti i potencijala izrade ratnih igara. Ipak, računala nisu dovela do zamjene klasičnih metoda te na neki način nisu ispunila pretjerana očekivanja od nove tehnologije. Jedan od bitnih razloga jest nedostatak taktilnih senzacija i međuljudskih odnosa, koji su iznimno bitni u provedbi ratnih igara. Općenito govoreci, ratne su igre i društveni događaj, koji u brojnim situacijama nije moguće provesti u kibernetičkom prostoru. Iako računala nisu puno pridonijela brzini i učinkovitosti, plus je bila mogućnost obrade velikih količina podataka.

Jedna je od najpoznatijih računalnih igara, koja osim što je komercijalno uspješna postoji i u profesionalnoj inačici za vojne potrebe, *Command: Modern Operations*. Nakon proboga na civilnom tržištu, izrađena je i inačica PE (Professional Edition), namijenjena različitim vojnim i državnim organizacijama. Dosad je našla primjenu u više od 20 zemalja i kod 150 000 korisnika. Osim svih grana oružanih snaga SAD-a, neki su od korisnika i: njemačko zrakoplovstvo, britanska mornarica i zrakoplovstvo, te laboratorij DSTL (Defence Science and Te-

VOJNA IZOBRAZBA I OBUKA

chnology Laboratory), koji djeluje u sastavu Ministarstva obrane UK. Igra modelira i simulira operacije na moru, u zračnom prostoru (blizu svemirskog prostora) i na kopnu, uz velik broj raznovrsnih platformi koje se pojavljuju u poslijeratnom razdoblju od 1946. pa sve do onih koje će se tek pojavit. S pomoću alata za priređivanje moguće je modelirati misije taktičke, operativne, pa čak i strateške razine. Korisnici mogu prilagoditi igre vlastitim potrebama uz uređivanje postojećih, ali i dodavanje vlastitih platformi. Mogu i prilagoditi razinu kompleksnosti ili uvesti doktrinu uporabe određenih platformi. Rezultati dobiveni igranjem mogu biti analizirani i raščlanjeni uz veliku količinu snimljenih podataka u tekstnom ili 3D obliku kako bi se objasnili različiti uzroci, faktori koji su doveli do nekog ishoda ili donošenja određenih odluka. Igru *Command: Modern Operations* uključila je prije nekoliko godina tvrtka Northrop Grumman u program *Gamebreaker*, koji je pokrenula agencija DARPA. Cilj tog programa trebao je biti razvoj i primjena umjetne inteligencije, koja bi pomogla u kvantitativnoj procjeni ravnoteže igre, zajedno s bitnim parametrima koji utječu na takvu ravnotežu. Na tim temeljima istražile bi se nove taktike, sposobnosti ili izmjena pravila kako bi se ta igra – destabilizirala. Jednostavnije rečeno, cilj je otkriti načine kojima jedan igrač može steći neočekivane prednosti u odnosu na konkurenta. Sudjelovanjem u *Gamebreakeru* svaki

Cilj programa *Gamebreaker*, koji je pokrenula američka agencija DARPA, razvoj je i primjena umjetne inteligencije

Gameb

tim, tj. tvrtka, odabire dvije igre na kojima će biti testirana nova rješenja. Takav je pristup izabran kako bi se nova metodologija umjetne inteligencije mogla primijeniti i na drugim ratnim igrama s naprednim scenarijima kojima raspolaže Ministarstvo obrane SAD-a.

NEVOJNE RATNE IGRE

Na temelju komercijalne računalne igre *Command: Modern Operations* izrađena je njezina profesionalna i prilagodljiva inačica za potrebe vladinih i vojnih organizacija. Unutar igre modelirane su stotine različitih sustava i platformi, a koristi je 150 organizacija u 25 zemalja

Osim za simuliranje ratnih operacija, ratne igre služe i kao alat za odigravanje brojnih drugih scenarija u kojima je glavna tema ili priča bazirana na nevojnim, no vojsci bliskim aktivnostima. Takve su teme većinom objedinjene pod nazivom MOOTW (Military Operations Other Than War), ali odnose se na neratne vojne aktivnosti ili operacije u potpori mira i civilnih struktura. One uključuju teme kao što su održavanje i izgradnja mira, humanitarna pomoć, nadzor ili proliferacija naoružanja, nadzor granica i pomorskog gospodarskog podjasa... Postoje i igre koje mogu pomoći pripremi lokalnih ili državnih vlasti za planiranje i djelovanje te razvijanje i procjenu strategija tijekom većih iznenadnih ili planiranih događaja, koji mogu uključivati prirodne katastrofe (potresi, poplave...) ili pak veće sportske priredbe poput Olimpijskih igara. Takve igre često razvijaju tvrtke ili institucije koje kreiraju ratne igre za uporabu u oružanim snagama, ali korisnici su češće agencije za provedbu zakona, međunarodne organizacije i nevladine udruge. Jedan je od takvih primjera igra *At Any Cost*, koja se bavi problematikom ilegalnog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (Illegal, Unreported and Unregulated – IUU). Igrači se natječu oko ograničenih ribolovnih resursa te istražuju problematiku politika, poticaja i izazova u često spornim slučajevima iskorištavanja ribljeg fonda. Zanimljiva je ratna igra *Stražari mora* (*Sentinels of the Sea*), koju je pripremilo američko federalno Središte za pomorske analize (Center for Naval Analyses – CNA). Radi se o igri koja je izrađena kao potpora za buduća djelovanja Pacifičke flote Američke ratne mornarice i zapovjedno-logističke grupe za zapadni Pacific (Commander, Logistics Group Western Pacific/CTF73). Prema riječima kreatora, cilj igre je podizanje razine svijesti o pomorskom dobru. Takva svijest omogućuje istraživanje različitih izazova, koji uključuju brojne teme: od zaštite podmorskih komunikacijskih kabela do borbe protiv pomorskog piraštva. Ta je organizacija razvila i mikroigru Profileracija ili mir, čija je glavna tema nuklearni program Sjeverne Koreje. Unutar nje istaknuti su izazovi nabave potrebnih

Screenshot: Marin Manušić

Breaker

Foto: DARPA

komponenata za takav program, različite ciljane sankcije i drugi izazovi u borbi protiv takvog načina proliferacije nuklearnog oružja. Svim je takvim igrama zajedničko da se ne bave *klasičnim* vojnim operacijama, nego istražuju donošenje odluka u novim izazovima s novim konceptima. U takvoj ulozi dobar su alat za učenje kako bi se zainteresirano osoblje upoznalo s budućim izazovima. Trebalo bi spomenuti i igre čija su glavna tema prirodne katastrofe. Jedna od takvih je *Aftershock*, koja se bavi humanitarnim operacijama nakon katastrofalnog potresa. U njoj su istaknuta pitanja procjene štete, raspodjelje humanitarne pomoći, zbrinjavanja lokalnog stanovništva, odnos s medijima te osiguravanje logističkih i opskrbnih kanala. U brojnim je spomenutim zadaćama često dobrodošla i asistencija dijelova vojnih postrojbi te njihovih efektiva.

NA UZLAZNOJ PUTANJI

Ratne igre imale su kroz povijest više uspona i padova vezano uz raširenost i popularnost. Danas su opet na uzlaznoj putanji, što se vidi u sve većem usvajajuštu unutar različitih vojnih organizacija ili institucija koje su dio državnih obrambenih sustava ili blisko s njima surađuju. To je nedvojbeno i posljedica novih izazova koji su došli s početkom ovog tisućljeća te koji uključuju brojne scenarije asimetričnih ili hibridnih sukoba. Potencijalni sukobi ili drugi izazovi izbijaju i odvijaju se puno brže od sličnih scenarija od prije pet desetljeća. Kako bi se moglo odgovoriti na takve izazove, tu su i ratne igre koje omogućuju brz i pristupačan način otkrivanja mogućih rješenja, novih ideja i doktrina djelovanja. U njihovoj izradi danas uvelike mogu pomoći razvijene računalne tehnologije poput umjetne inteligencije. Sve veće sposobnosti dovele su do razvijanja sve realističnijih reprezentacija sustava, modela i simulacija što je dovelo i do realističnijih sustava zapovijedanja i upravljanja. Računalna i komunikacijska tehnologija kroz nove je forme i obradu velikih količina podataka proširila mogućnosti stvaranja igara. Međutim, neka su njihova obilježja stalna. I danas većina ratnih igara postoji u formi stolne igre sa sudionicima koji su u bliskom kontaktu. U njezinu su središtu i dalje ljudi, zajedno s odlukama koje donose u izazovnim situacijama i sigurnom okruženju. Po tome su dosta slične različitim igrama koje su se igrale kroz cijelu ljudsku povijest. Možemo očekivati da će i ubuduće, uza sva poboljšanja, to tako i ostati.

NATO I WARGAMING

NATO u okviru Savezničkog zapovjedništva za transformaciju (Allied Command Transformation – ACT) radi na programu Smiona sposobnost ratnog igranja (Audacious Wargaming Capability). Naime, NATO želi poboljšati razumijevanje i uporabu *wargaminga* koji bi mogao pomoći razvoju sposobnosti ratovanja. Kao dio tih napora, utemeljen je Ogranak za eksperimentiranje i *wargaming* (Experimentation and Wargaming Branch), koji je u suradnji s NATO-ovim Središtem izvrsnosti za modeliranje i simulacije (Modelling & Simulation Centre of Excellence) razvio virtualne i uživo obrazovne programe. Ti su programi temelj za namjenske tečajeve obuke za *wargaming*. Krajem prošle godine dovršen je i objavljen NATO-ov priručnik za *wargaming*, a za razvoj tog sektora uspostavljeni su i kontakti s akademskim zajednicama nekih od članica. Cilj je tih napora standardizacija tipova igara, njihove nomenklature, povećanje razumijevanja među saveznicama i dijeljenje zajedničkog znanja saradnjom zaduženog stručnog osoblja. Nedavno je, 3. i 4. rujna, u Hamburgu održan skup WIN 2024 (Wargaming Initiative for NATO 2024). Organizirale su ga vlade Njemačke, Francuske i Italije i to u povodu obilježavanja 200. obljetnice igre *Kriegspiel*, a domaćin je bilo vojno sveučilište Helmut Schmidt. Održana su brojna predavanja, radionice kulture *wargaminga* te igranje 22 izabrane ratne igre. Događaj se odvijao usporedno s obrazovanono-obučnom konvencijom njemačkih oružanih snaga fokusiranom na učenje temeljeno na igrama. Time je iskoristena prilika za razmjenu iskustava između oružanih snaga, akademske zajednice i civilnog sektora u primjeni te inovativne metode i različitih aspekata učenja preko različitih tipova igara. Početkom 2022., nakon dvije godine razvoja, punu operativnu sposobnost dizajniranja ratnih igara (Wargame Design Capability) postiglo je i NATO-ovo Združeno središte za ratovanje (Joint Warfare Centre – JWC). Dizajnerski ograncak JWC-a može izraditi i isporučiti zapovjedništvima NATO-a do osam ratnih igara godišnje, a one se mogu igrati zasebno ili biti dio većih vježbi Zapovjedništva JWC-a.

Foto: NATO / ACT

Nedavno je u Hamburgu održan skup WIN 2024, u okviru kojeg su organizirane i 22 ratne igre. NATO želi poboljšati razumijevanje i uporabu *wargaminga* koji bi mogao pomoći razvoju sposobnosti ratovanja

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u NATO-u i EU-u

1. EUROPEAN UNION MILITARY STAFF (EUMS), Bruxelles, Kraljevina Belgija

Dužnost: provedbeni časnik (Action Officer Info Ops / Psy Ops), OF-4/3, MPC-21, DCOS OPS, Military Planning and Conduct Capability

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO/EU SECRET
- iskustvo u međunarodnim operacijama i operativnom planiranju
- ostali uvjeti propisani opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2025., na razdoblje do četiri godine.

2. EUROPEAN UNION MILITARY STAFF (EUMS), Bruxelles, Kraljevina Belgija

Dužnost: provedbeni časnik (Action Officer Force Generation), OF-3/4 (I), OPC 13, Crisis Responce Planing / Current Operation Branch, Operations Directorate

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika SLP 3333
- sigurnosni certifikat: NATO/EU SECRET
- ostali uvjeti predviđeni opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete

za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2025., na razdoblje do četiri godine.

3. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA SPECIJALNE OPERACIJE, Plans, J5, Policy Branch, SHAPE, Kraljevina Belgija

Dužnost: stožerni časnik, OF-4, OSO PLY 0020

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2025., na razdoblje do četiri godine.

4. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA TRANSFORMACIJU – ACT/HQ SACT, Norfolk, Sjedinjene Američke Države

Dužnost: stožerni časnik (NATO Strategic Plans and Policy), OF-4, DCOS Strategic Plans and Policy, TSC PPPX 0090

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika SLP 3333

- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti predviđeni opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2025., na razdoblje do četiri godine.

5. LANDCOM HQ, Izmir, Republika Turska

Dužnost: stožerni dočasnik (SIGINT Ops), OR-7, Operations Directorate, G2 Division, OLC OIMM 0060

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2025., na razdoblje do četiri godine.

6. NATO Military Police Centre of Excellence (NATO MP COE), Bydgoszcz, Republika Poljska

Dužnost: stožerni časnik (Analyst/Instructor), OF-3 / OF-4 MP, ETR 003

Uvjeti:

- rod: vojnopolicijski
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO i EU SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2025., na razdoblje do četiri godine.

7. NATO CIS Group, 1st NATO Signal Battalion, Command Group, Wesel, SR Njemačka

Dužnost: stožerni časnik (Training and Exercise, Movement Plans), OF-2, ODN GXOX 0040

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3322

- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2025., na razdoblje do četiri godine.

8. NATO Support and Procurement Agency (NSPA), Capellen, Veliko Vojvodstvo Luksemburg

Dužnost: časnik za vezu, OF-3 – OF-5

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika STANAG 3232
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2025., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stanićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

PODLISTAK

Foto: National Museum of the U.S. Navy

Slika Uništenje pobunjeničkog čudovišta Merrimacka uz otok Craney 11. svibnja 1862. Po samom nazivu vidi se da su je izradili Sjevernjaci, tj. izdavačka kuća Currier & Ives iz New Yorka 1862. godine. Brod, koji je tada nosio ime CSS Virginia, zapalila je vlastita posada kako ne bi pao u protivničke ruke

Po svojim sudbinama USS Monitor i CSS Virginia vjerojatno spadaju u ovaj podlistak. Njihova važnost, međutim, nadmašuje sve njihove probleme i mane

Foto: National Museum of the U.S. Navy

CSS Virginia u prvom planu slike
Oklopničce, radu Raymonda Baylessa
(1920. – 2004.). Plovnost te oklopničce,
izgrađene na osnovi potopljene fregate USS
Merrimack, ipak je bila nešto bolja nego
Monitorova, ali i ona je imala previše oklopa

TEŠKE PLOVIDBE [IV. DIO]

REVOLUCIONARNI POTOP

TEKST
Mario Galić

PODLISTAK

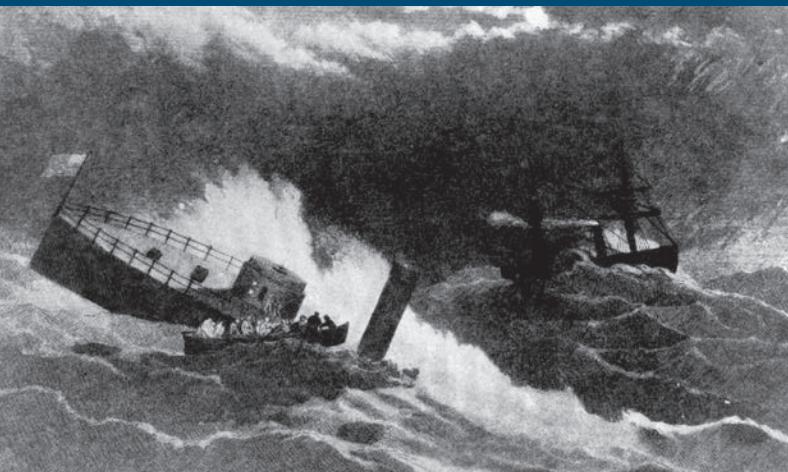

Foto: National Museum of the U.S. Navy

Kako su se dva plovila koja su začetnici svih suvremenih ratnih brodova našla u feljtonu o najgorim ili najnesretnijim ratnim brodovima? Pa stoga što su posade bile sretne da nisu potonuli sami od sebe. Kako bismo to objasnili, potrebno ih je staviti u kontekst vremena. USS Monitor i CSS Virginia dovršeni su 1862., druge godine Američkog građanskog rata. Konfederacija, tj. Jug, imala je ljudstvo, pamuk i duhan. Unija, tj. Sjever, imala je cjeleokupnu industrijsku bazu. Kako bi opstala, Konfederacija je morala uvoziti doslovno sve, ponajprije oružje i streljivo. Pritom je pokušavala nešto i zaraditi izvozom pamuka. Nešto se moglo nabaviti preko Meksika, no glavni opskrbni putovi išli su preko Atlantika prema Europi. Kako bi to spriječila, Unija je uspostavila pomorsku blokadu. Potpuni nadzor 5600 kilometara obala Atlantika i Meksičkog zaljeva bio bi prezahtjevan i za današnje ratne mornarice. Zbog toga su brodovi Unije blokirali samo najveće luke, prije svega New Orleans u Louisiani i Mobile u Alabami. Za tu namjenu Unija je okupila flotu od 500 brodova, koji su bili prilično učinkoviti: do kraja rata 1865. godine zarobili su više od 1500 različitih plovila.

Puno manja i s lošijim brodovima, ratna mornarica Konfederacije nije imala nikakve šanse za razbijanje blokade. Ratni brodovi Unije progonili su usto brodove Konfederacije sve do Velike Britanije i Francuske. Tako se 19. lipnja 1864. ispred francuske luke Cherbour-

Grafika Potonuće USS Monitora 31. prosinca 1862. potječe iz vremena Američkog građanskog rata. U pozadini se vidi parobrod s boćnim kotačem USS Rhode Island. More je toliko prodiralo u problematični trup broda da posada nije uspjela ponoviti pot hvat s prve plovidbe i ispumpati ga

ga odigrala bitka između brodova CSS Alabama i USS Kearsarge. Trajala je 70 minuta te završila potapanjem Alabama.

OKLOP NA DASKAMA

Iako je Konfederacija pokušavala smanjiti prednost ratne mornarice Unije narudžbama brodova u Europi, prije svega u britanskim brodogradilištima, bilo joj je jasno kako je jedino rješenje u novom i revolucionarnom oružju. Razmatrani su mnogi prijedlozi, od torpiljarki do podmornica. Jedan od prijedloga koji je prošao bio je: gradnja potpuno oklopjenog broda na parni pogon.

Kako bi se projekt ubrzao, odlučeno je da će kao osnova poslužiti ostaci fregate na parni pogon USS Merrimack, već tad nesretnog broda. Njega su mornari odani Sjeveru još 20. travnja 1861. zapalili i potopili u luci Norfolk u Virginiji, kako ne bi dospio u ruke secesionista. No južnjaci su, u kroničnom nedostatku brodova, svejedno mogli uporabiti neke ostatke, a najvažnije je što su mogli obnoviti parni stroj i pogon. Odluka da se na ostacima starog napravi potpuno novi, revolucionarni brod, već je ukazivala na moguće probleme.

Za razliku od Konfederacije, Unija je odlučila napraviti potpuno novi brod. Švedsko-američki inženjer John Ericsson (1803. – 1889.), otprije je imao revolucionarnu ideju oklopničje na parni pogon, no bio je odbijan jer su mnogi, a i oni koji su donosili odluke, govorili da takav brod neće moći ploviti. Na kraju će se pokazati da su skeptici bili podosta u pravu. Međutim, u tom trenutku rješenje broda koji će biti pandan Virginiji bilo je nužno. Ericsson je projektirao brod USS Monitor. Najkontroverznej je bilo što mu je većina trupa bila ispod morske površine, a paluba je bila iznad nje tek 46 cm. Osnova trupa napravljena je od hrastovine i borovine, a na nju je stavljen mnogo oklopa. Previše. Borbena uporaba vrlo će brzo pokazati da je i taj dio oklopa bio nepotreban te je dodatno povećao istisninu. Sve je to na kraju dovelo do istisnine od 1003 tone na duljinu od 54,6 m. Za usporedbu, raketska topovnjača Kralj Dmitar Zvonimir HRM-a ima punu istisninu od oko 384 tone na duljinu od 54,3 metra. Usto, 1000 tona odgovara i masi modernog koncepta korvete Gowind 1000. Stabilnost Moni-

**Olužina USS Monitora na
dnu Atlantika danas je zaštićena
kao Nacionalno mornaričko
utočište Monitor**

Foto: US, National Oceanic and Atmospheric Administration / National Marine Sanctuaries

tora dodatno je ometala velika kupola, čija je masa zajedno s topovima bila čak 163 tone. Zbog veličine i mase nije se mogla ručno pokretati, pa su tome bila namijenjena dva parna stroja koja su inače rabljena za pokretanje vitla (*steam donkey*, u prijevodu: magarac na paru). Kupola je tako napravila puni krug za 22,5 sekundi, što je bilo prilično brzo i moglo je nadoknaditi to što brod nije bio ni okretan, ni brz.

NE NA OTVORENO MORE

Glavni sustav za pogon USS Monitora bio je novi parni stroj koji je, barem teoretski, davao snagu od 320 KS (240 kW). Na žalost posade, značajke broda ograničavale su maksimalnu brzinu na tek šest čvorova. Parni kotlovi nisu stvarali samo paru već su i grijali trup, koji je bio pod vodom, pa je zrak u brodu bio toliko vruć da je bio opasan za posadu. To se pokušalo riješiti ugradnjom dvaju ventilatora. Osim usisavanja vrućeg zraka i dovoda svježeg, osiguravali su da se dim iz kotlova i barutni plinovi topova ne zadržavaju unutar trupa i kupole. Unatoč oklopu, istisnina Monitora bila je neznatna prema 4100 toni Virginije. Doduše, Virginia je sa 83 metra bila puno dulja od Monitora, a najveću razliku u masi donijelo je nadgrađe. Osnova južnjačkog broda također je bila drvena, tj. daščana, na koju su pričvršćene željezne ploče. U nadgrađe je smješteno čak deset topova.

Bez obzira na to je li bila svjesna da piše povijest, posada je vjerojatno od samog početka zamrzila USS Monitor, koji je imao očajne maritimne odlike, a zapravo nikako nije smio na otvoreno more. Već na prvoj plovidbi, koja je započela 6. ožujka 1862. iz New Yorka, more je prodrlo u potpalublje. Posada je, međutim, bila vrlo sposobna i uspjela je dovesti brod u plovno, pa i borbeno stanje. I takav se 8. ožujka uspio dovući do zaljeva Chesapeake. Tamo je postao sudionik Bitke kod Hampton Roads-a, kojom su južnaci željeli deblokirati svoje luke u zaljevu Chesapeake, a najviše one koje su pripadale Virdžiniji. Naime, ta je država bila istupila iz Unije i pridružila se Konfederaciji, no njezinih 50 zapadnih grofovija nije prihvatiло tu odluku. Sastavile su svoju vladu i *odcijepile* se, a taj teritorij kasnije je postao država Zapadna Virdžinija. Na ulazu

u Chesapeake bila je luka Fort Monroe, sjevernačka *enklava*, baza koju Jug nije mogao staviti pod svoj nadzor. Uz pomoć još nekoliko lokacija koje su držale, snage Unije nadzirale su velik dio izlaza iz zaljeva Chesapeake. Kad je Monitor stigao do Hampton Roads-a, CSS Virginia već je dominirala u bitki. Njezina paljba potopila je dva broda snaga Sjevera, a nekoliko ih je bilo nasukano i teško oštećeno. Međutim, iako je ranije jedva spasila svoj brod, posada Monitora uspješno se uključila te obranila suborce i njihove brodove. CSS Virginia vratila se u luku Norfolk. Iako je bitka u naravi završila neodlučeno, Unija je proglašila pobedu, baš kao i Konfederacija.

SPAŠAVANJE, PA EKSPLOZIJA

Svi problemi USS Monitora ostali su tajnom. Loše maritimne odlike na kraju su dovele do njegova potonuća 31. prosinca 1862. Brod se našao u snažnoj oljiji i more je počelo prodirati u sve njegove dijelove. Mora je bilo toliko da posada nije uspjela ponoviti pothvat s prve plovidbe i ispumpati ga, pa je zapovjednik John Bankhead (1821. – 1867.) zapovjedio napuštanje broda. U pomoć je pritekao brod za potporu, parobrod s bočnim kotačem USS Rhode Island. Nažalost, prekasno za 16 članova posade Monitora. Potonji je brod imao previše mana vezanih uz konstrukciju, istisninu koju je opterećivala gomila oklopa, stabilnost... Plovnost Virginije bila je tek nešto bolja. Dulji klasični trup preuzet s fregate osiguravao je dostatnu stabilnost na srednje nemirnom moru. Ne postoje izvješća o tome da je Virginia imala problema s prodom mora, ali imala je s pogonom. Kako je praktički u cijelosti bio preuzet s potopljenih fregata, nije bio u najboljem stanju. Već početkom svibnja 1862. parni stroj Virginije bio je jedva uporabljiv te je služila kao ploveća bitnica. Trebala je braniti Norfolk, no snage Unije osvojile su grad 10. svibnja. Kako jedva da je bila pokretna, jedina šansa za spas bila je uploviti u rijeku James. No s gazom od čak 6,7 metara to nije bilo moguće. Posada je grozničavo pokušavala smanjiti istisninu, izbacila je sve zalihe hrane i vode, gotovo sav ugljen i dio streljiva. Usprkos tomu, gaz se nedovoljno smanjio. Zbog toga je posada odlučila 11. svibnja uništiti brod. Rano ujutro kod otoka Craneyja dvojica su mornara podmetnula požar, a kad je vatrica dosegnula spremište, uslijedila je jaka eksplozija i Virginija je potonula. Na kraju će ishod Bitke kod Hampton Roads-a pokazati da su oba broda bila previše oklopjena. Naime, USS Monitor pogoden je 22 puta, a CSS Virginia 41. Ti pogodci nisu izazvali velika oštećenja, a nije poginuo niti jedan član njihovih posada. S puno manje oklopa oba bi broda bila puno brža i pokretljivija, uz bolju plovnost. To se ponajprije odnosi na Virginiju. S istisninom manjom od njezinih 4100 toni vršna brzina bila bi veća od uobičajenih pet, najviše šest čvorova. Dva čvora više i Virginia bi bila neuhvatljiva za Monitor te bi mogla nastaviti potapati brodove Unije. Monitoru zbog svih nedostataka nije moglo pomoći ništa, pa ni manja istisnina. Unatoč tomu, oba broda uči će u povijest. Kombinacija pogona na vjetar i paru te drvena konstrukcija ubrzo počinju ustupati mjesto parnom pogonu i oklopu. Da, po svojim sudbinama, USS Monitor i CSS Virginia vjerojatno spadaju u fejtton *Teške plovidbe*. Međutim, njihova važnost ipak nadmašuje sve njihove probleme i mane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24 – u daljnjem tekstu: Zakon) i Plana prijma osoblja za 2024. godinu u Hrvatsku vojsku, s Planom promjena kategorija vojnog osoblja KLASA: 022-03/24-42/03, URBROJ: 50301-29/23-24-2, od 14. ožujka 2024., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ za prijam vojnika/mornara i dočasnika u djelatnu vojnu službu

U ugovornu vojničku službu u trajanju od dvije godine prima se 200 kandidata za vojnika/mornara i do pet kandidata za ponovni prijam na dočasničku dužnost s početkom službe 1. studenog 2024.

Prijam ugovornih vojnika provest će se u skladu s iskazanim potrebama prema mjestu službe kako slijedi:

MJESTO SLUŽBE VOJNIKA/MORNARA
Benkovac
Bjelovar
Brijuni
Divulje
Gašinci (zdravstvena struka)
Golubić
Gospic
Karlovac
Knin
Lučko
Našice
Petrinja
Podvornica
Požega-Papuk
Pula
Orebić (Pelješac)
Split
Trbounje
Varaždin
Velika Buna
Velika Gorica
Zagreb
Zemunik Donji

Probni rad ugovornih vojnika / mornara traje šest mjeseci.

Na javni natječaj (u dalnjem tekstu: natječaj) mogu se javiti osobe oba spola. Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednakno na muški i ženski rod.

Kandidati za vojnike / mornare moraju ispunjavati uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske koji su propisani člancima 34. i 35. Zakona.

Posebni uvjeti za prijam vojnika/mornara propisani člankom 36. Zakona su sljedeći:

- najmanje završeno srednjoškolsko obrazovanje
- najviše navršenih **30** godina života do kraja 2024. godine
- uspješno završen program dragovoljnog vojnog osposobljavanja.

U vojničku službu mogu biti primljeni i vojnici/mornari kojima je služba prestala na osobni zahtjev uz častan otpust bez prava na mirovinu ako nisu stariji od 40 godina i koji uz prethodno navedene uvjete moraju ispunjavati i uvjete propisane člankom 34.b Zakona i uvjete propisane točkom 3. Odluke o uvjetima i postupku sklapanja ugovora o vojničkoj službi na neodređeno vrijeme (Narodne novine, br. 91/18).

Na dočasničku dužnost mogu se primiti kandidati koji ispunjavaju uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske koji su propisani člancima 34. i 35. Zakona i kojima je služba prestala na osobni zahtjev uz častan otpust bez prava na mirovinu ako nisu stariji od 40 godina i koji uz prethodno navedene uvjete moraju ispunjavati i uvjete propisane člankom 34.b Zakona. Kandidati za ponovni prijam na dočasničku dužnost raspoređuju se na dužnost u Oružane snage RH u skladu s osobnim činom i stečenom vojnostručnom specijalnosti.

Mjesto službe za ponovni prijam na dočasničku dužnost je teritorij Republike Hrvatske.

Kandidati su uz prijavu na natječaj dužni priložiti: presliku osobne iskaznice, rodnii list, svjedodžbu / diplomu o završenom obrazovanju i uvjerenje da se protiv njih ne vodi kazneni postupak, koje ne smije biti starije od šest mjeseci.

Kandidati koji ne podnesu pravodobnu i urednu prijavu ili ne ispunjavaju uvjete natječaja neće biti smatrani kandidatima prijavljenim na natječaj.

Prije prijma u službu u Oružane snage Republike Hrvatske kandidati će proći odabirni postupak tijekom kojeg će oni koji nisu ispunili uvjete biti isključeni iz postupka na temelju službenih podataka iz vojne evidencije, rezultata psihologičkih ispitivanja i zdravstvenih pregleda te drugih provjera prema propisima za prijam u djelatnu vojnu službu.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja podnose se područnom odsjeku za poslove obrane prema mjestu prebivališta kandidata ili Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256, 10 000 Zagreb, nakon objave natječaja u Narodnim novinama, **najkasnije do 12. listopada 2024.**

Informacije u vezi s natječajem mogu se dobiti na internetskoj stranici Ministarstva obrane (www.morh.hr), na telefonu 01/3784-812 i 01/3784-813 te u područnim odjelima i područnim odsjecima za poslove obrane.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24) i članka 10. Pravilnika o vojnim specijalistima (Narodne novine, br. 41/17), a u skladu s Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-01/20-01/1, URBROJ: 512-06-20-18, od 23. studenog 2020.) objavljuje

**INTERNI OGLAS
ZA POPUNU USTROJBENIH MJESTA VOJNIH
SPECIJALISTA U OSRH**

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

BOJNA ZRAČNOG MOTRENJA I NAVOĐENJA

1. RADARSKI TEHNIČAR, VSSp: 31MS41, nadnarednik vojni specijalist, mjesto službe: PELJEŠAC – SVETI ILIJA – 1 izvršitelj (redni broj 103 Popisa posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista).

93. KRILO

2. ZRAKOPLOVNI TEHNIČAR, VSSp: 31HS51, stožerni narednik vojni specijalist, mjesto službe: ZEMUNIK DONJI – 1 izvršitelj (redni broj 81 Popisa posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista).

Stručna spremna i uvjeti za popunu navedenih ustrojbenih mesta vojnih specijalista utvrđeni su Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista. Personalni djelatnici ustrojstvenih jedinica Oružanih snaga dužni su navedeni popis dati na uvid svim zainteresiranim kandidatima.

Jedan kandidat može se javiti na više ustrojbenih mesta vojnih specijalista. Zainteresirani kandidati prijave na interni oglas s dokumentima koji dokazuju da ispunjavaju sve uvjete za prijam u kategoriju vojnog specijalista dostavljaju putem pošte, preporučenom pošiljkom, Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, **osam dana od dana objave oglasa** u Hrvatskom vojniku. Kandidati moraju ispunjavati opće i posebne uvjete za prijam u djelatnu vojnu službu propisane Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24).

DOMOVINSKI RAT

O bitkama koje su se tijekom teške prve ratne godine vodile za mjesto u Slavoniji smješteno šest kilometara sjeveroistočno od Vinkovaca postoji malo zapisa. Tema je nedovoljno znanstveno istražena, a radi se o vjerojatno najvećim pobjedama koje su hrvatske snage izvojevale u Domovinskom ratu na Istočnoslavonskom bojištu

TEKST
Ivan Galović

FOTO
Karlo Leko (ustupio), Ivan Leutar

BITKE ZA NUŠTAR 1991.

Uništeni tenk JNA. Jedan od onih koji su ušli u Nuštar kako bi ga osvojili, ali nisu uspjeli izići

DOMOVINSKI RAT

Nuštar je sa sjevera okružen selima s većinskim stanovništvom srpske nacionalnosti: Ostrovom, Pačetinom i Bršadinom, dok su povoljniji vojni položaj 1991. za branitelje na jugu osiguravali Vinkovci i Cerić, a na istoku Marinci, Bogdanovci te Vukovar. Nuštar je te godine imao 4080 stanovnika i gotovo su se svi izjašnjavali kao Hrvati. Prvo skromno naoružanje u selo stiže u listopadu 1990., a početkom 1991. uspostavljuju se dragovoljački odredi i noćne straže.

Za Nuštarce rat je započeo 2. svibnja 1991. Tog je dana u Borovu Selu ubijeno 12 hrvatskih redarstvenika, od kojih su dvojica bili Nuštarci: Stipan Bošnjak i Zdenko Perica. Nakon toga mještani još intenzivnije organiziraju obranu. Formira se Krizni štab pri Mjesnoj zajednici Nuštar te centar veze. U Nuštar su poslane policijske snage iz Vinkovaca. U njihovu je sastavu bilo oko 70 djelatnika, od kojih je pola bilo pričuvnih. Policija je nadzirala promet kroz selo. Dragovoljački odredi u to vrijeme raspolažu s vrlo malo naoružanja, koje su većinom činile lovačke puške i dvadesetak automatskih pušaka. Protuoklopnih sredstava nije bilo. Zajedno s policijom, dragovoljci nadgledaju konvoje JNA koji prolaze kroz selo. Sredinom lipnja iz pričuvnog sastava policije formiraju se i prvi vodovi Zbora narodne garde (ZNG) sastavljeni od domaćih dragovoljaca. Oni su bili okosnica obrane Nuštra, a krajem studenog 1991. od njih će se formirati 5. bojna vinkovačke 109. brigade. U nuštarskom dvorcu Khuen-Belassy od pripadnika Kriznog štaba ustrojava se zapovjedništvo obrane, koje zapovijeda s desetak punktova na prilazima selu. Zaprijećene su ceste prema Ostrovu, Pačetinu i Bršadinu. Djelatnici MUP-a zajedno s pripadnicima ZNG-a nadziru promet na ulazima i izlazima iz sela. Koncem srpnja u selu je utemeljena Narodna zaštita.

SKROMNO NAORUŽANJE

Prve minobacačke granate iz Pačetina padaju na Nuštar 24. srpnja. Iz Nuštra je odgovoreno najtežim mogućim na-

Jedan od tenkova
u plamenu.

Neprijatelj je morao
kanalizirati njihovo
kretanje u ulice
Nuštra i tako su
M-84 bili ranjivi
s bokova

oružanjem, tj. protugradnim raketama. Prvo teže naoružanje nabavljano je kad bi ga hrvatski branitelji na više lokacija u Slavoniji uspjeli skinuti sa željezničkih kompozicija kojima je JNA prevozila tehniku i naoružanje iz Slovenije u Srbiju. Međutim, od desetak topova i minobacača, u Nuštru će ostati samo po jedan minobacač kalibra 120 i 82 mm, koji su bili početak tamošnjeg topništva. Ipak, u Nuštar s vremenom dolaze i dva topnička oružja, od kojih je jedno bilo top ZiS kalibra 76 mm, a drugo vjerojatno haubica kalibra 152 mm. Nisu, međutim, imali stalnu posadu, niti je za njih bilo dovoljno streljiva. Ustvari, njima je djelomice znalo rukovati tek nekoliko branitelja. Krajem kolovoza u ispomoći Nuštru dolazi jedan vod 2. bojne 3. gardijske brigade Kune. U rujnu dolazi i Prateći vod 2. bojne Kuna, koji raspolaže s nešto teškog naoružanja, tj. protuavionskim topovima Bofors 40 mm, Praga 30 mm i PZT 20/3 mm. Krajem kolovoza neprijatelj počinje intenzivne napade na Vukovar, a u općini je okupirao nekoliko sela i pobjio civilne. To je bio povod da Narodna zaštita organizira iseljavanje civila iz Nuštra. Dio civila ostao je na svoju ruku, a mnogi od njih kasnije stradavaju od JNA i srpskih paravojnih postrojbi.

Obrana Nuštra organizirala se na rubnim dijelovima sela, s braniteljima koji su najčešće i stanovali u tom području. Sve točke obrane uglavnom su funkcionalne na bazi priateljstva, poznanstva i međusobnog povjerenja branitelja. Nije tu bilo izražene vojne hijerarhije. Dodatni punkt prema Ostrovu držala je hrvatska policija. Druga crta obrane po dubini nije postojala. U to vrijeme Nuštar je bio važan i za branitelje i za osvajače. Bio je jedna od ključnih točaka obrane Vukovara, preko koje je vodio tzv. kukuruzni put – jedini donekle siguran put od Vinkovaca za Vukovar i obratno preko Marinaca i Bogdanovaca. Topnički napadi na selo postali su tijekom rujna svakodnevica. Njihov intenzitet postupno se povećavao, pri čemu su stradavali branitelji, ali i nenaoružani civili. Selo su usto

nadlijetali avioni JNA kako bi izviđali, ali i plašili preostale mještane, pa ga je još njih napustilo. No, kako JNA time nije dobila znatnu vojnu prednost, avioni su počeli raketirati i na Nuštar bacati bombe od 250 kilograma FAB-250 (tzv. krmače), ali i kasetne bombe BL-755 Mk3 te termobarične (aerosolne) bombe ODAB-500. Primjerice, djelovanje samo jedne od potonjih u sekundi bi uništilo nekoliko kuća.

U NEPRIJATELJSKOJ POTKOVI

Krajem rujna crta obrane Nuštra bila je duga oko pet kilometara. Počinjala je punktom prema Marincima, zatim se protezala točkama Hercegovački kraj, Tolina kuća, Mlačuge, Ličanski kraj sve do ceste za Ostrovo i pruge Vinkovci – Nuštar. Pozivni znakovi punktova bili su *Brdo 1, 2, 3, 4, 5 i 6*. Zapovjedništvo je *Brdo*, a centar veze *Kondor*. Nažalost, prvog dana listopada situacija za branitelje istočne Slavonije, pa tako i Nuštra, uvelike je otežana. Tog dana okupirani su Marinci, čime je presječena cesta prema Vukovaru. Bogdanovci su se sa svojih oko 150 branitelja našli u potpunom okruženju. Već idućeg dana, 2. listopada, okupiran je i Cerić. Crta obrane Nuštra znatno će se rastegnuti na istočnoj i južnoj strani sela, za ukupno još četiri kilometra, dakle, gotovo se udvostručila. Nuštar je doveden u gotovo potpuno okruženje, tj. u potkovu neprijateljskih snaga. S ostatkom Hrvatske selo je spajala još samo cesta za Vinkovce. Bilo je pitanje

**Iako branitelji
Nuštra nisu koristili
taktiku zapisanu
u tadašnjim
doktrinarnim i
vojnostručnim
publikacijama,
danas se takvo
djelovanje naziva
taktika malih
postrojbi**

sata kad će neprijatelj svim snagama napasti Nuštar, a još veće pitanje hoće li i koliko izdržati otpor malobrojnih i slabo naoružanih branitelja.

Nuštar je prije pada Cerića branilo oko 360 pripadnika hrvatskih snaga. Njih oko 230 bilo je iz Nuštra: pripadnici ZNG-a te desetak pripadnika HOS-a. Ostalih je oko 130 branitelja bilo iz dvaju vodova 2. bojne 3. gardijske brigade te iz policije. Pad Cerića izazvao je 2. listopada u popodnevni satima svojevrsnu pomutnju u Nuštru jer su posredstvom sustava veze dolazile proturječne i pogrešne informacije.

Svim postrojbama izdana je zapovijed za povlačenje. Tko je izdao tu zapovijed ni danas nije potpuno razjašnjeno: netko iz Nuštra, Cerića ili se JNA umiješala u sustav veza? Veći dio branitelja, njih gotovo dvije trećine, brzo je napustio Nuštar, a preostale su tek male snage na izlazima iz sela prema Vinkovcima. Selo ostaje gotovo prazno. No, tijekom noći dolazi do konsolidacije i branitelji se u teškim vremenskim uvjetima s intenzivnom kišom vraćaju u Nuštar u organizaciji Zapovjedništva 2. bojne 3. gardijske brigade. Spomenuto Zapovjedništvo preuzima i obranu sela te oko njega raspoređuje snage. To će se kasnije pokazati jednim od ključnih čimbenika obrane Nuštra.

U noći sa 2. na 3. listopada stvari će se početi mijenjati u pozitivnom smjeru. Te noći i tijekom dana u obranu Nuštra uključit će se više od 300 pripadnika 2. bojne 3. gardijske brigade, te branitelji iz Nuštra, skupina Cerićanaca i Marinčana i još nekoliko dragovoljaca koji su stigli iz krajeva još udaljenijih od Nuštra. U sastavu 2. bojne 3. gardijske brigade bila su i dva minobacača kalibra 82 i 120 mm te četiri haubice kalibra 105 mm. Formiraju se novi obrambeni punktovi prema Cericu (*Brdo 7*).

PRVA DVA NAPADA

Prvi pješačko-tenkovski napad na Nuštar neprijatelj je pokrenuo 3. listopada u prijepodnevni satima.

DOMOVINSKI RAT

Prethodila mu je intenzivna topnička priprema. Napad je bio ograničenog karaktera, tzv. opipavanje obrane ili nasilno izviđanje. Probijen je punkt *Vikendice*, pri čemu su poginula dva hrvatska branitelja. Neprijatelj je napadao s četiri tenka T-55 i jednim oklopnim transporterom. Nekoliko oklopnjaka ostalo je na cesti za Marince. Osvajači su naišli na žestok otpor: dva tenka pogođena su tromblonskim minama, dok je transporter koji se spustio kod groblja bio pogoden protutenkovskim raketnim bacačem M80 Zolja. Taj napad ostao je nezabilježen u većini radova o borbama u Nuštru iako su branitelji bili prisiljeni povući se s položaja Zidine, a obrana na punktu *Vikendice* bila je neutralizirana, čime je ulaz u Nuštar bio otvoren. Međutim, umjesto da dalje napreduje u prazno selo, neprijatelj se povukao na početne položaje. S druge strane, u tom napadu branitelji su položili ispit čvrstoće i borbene odlučnosti u sudaru s tehnički neizmjerno superiornijim protivnikom.

Tog dana u popodnevnim satima dolazi do drugog napada, koji su branitelji dočekali spremnije. Glavna jurišna snaga neprijatelja bila je umnogosručena: čak devet tenkova M-84 i više borbenih vozila pješaštva (BVP) M80A: najbolje što je JNA imala u svojem arsenalu oružanja. Jedan od tih devet tenkova u jednom se trenutku odvojio od kolone i počeo se približavati restoranu koji je bio u izgradnji na uzvisini Sveta Ana. U bitku se prvi put uključuju Žuti mravi, koji će sedmim protutenkovskim projektilom iz M79 Ose pogoditi kupolu tenka. U selo je ušao i drugi tenk, u pratnji dvaju borbenih vozila pješaštva. Na tenk je više protuoklopnih skupina djelovalo različitim protuoklopnim oružjem. U središtu sela pogoden je iz nekog od ručnih bacača ili ručnih raketnih bacača. Posljedice pogodaka nisu bile velike – iz tenka je samo iscurilo ulje. Međutim, uspaničena posada glavom bez obzira napušta tenk, koji ostaje u selu. Motor mu je još dugo radio. Branitelji su kupolu okrenuli tako da je cijev topa bila uperena prema Marincima, pa je obmanuti neprijatelj

Prema nekim procjenama, na Nuštar je u Domovinskom ratu ispaljeno više od sto tisuća teških projektila zbezog čega je cijelokupna tamošnja infrastruktura razorena

Nuštar su obranili mali ljudi, koji su imali hrabrosti uhvatiti se u neravnopravan bor protiv čelika agresorske JNA i srpskih pobunjenika, kao i dobrovoljaca iz Srbije

mislio da se radi o hrvatskom tenku. Zato će ga u sljedećem napadu pogoditi i *otepsti* mu kupolu. Što se tiče dvaju BVP-a, jedan se iz središta uputio prema Ceriću, pogoden je i spala mu je gusjenica. Posada ga je napustila i ostavila praktički neoštećenog. Drugi se najvjerojatnije vratio u Marince. Rezultat drugog napada povlačenje je neprijateljskih tenkova i pješaštva iz sela tijekom noći. No, pri povlačenju zločinacib ubijaju nekoliko civila koji su bili ostali u selu. Usljedit će i novi, kontinuirani topnički udari na selo, još kuća bit će srušeno sa zemljom ili znatno oštećeno. Za branitelje to je značilo da će uskoro uslijediti novi napad.

NAJŽEŠĆI UDAR

Za većinu branitelja 3. listopada značio je prvo izravno vatreno krštenje, ali i više nego uspješno. Iznimno je važna bila spoznaja da se i to malo naoružanja mogu uspješno nositi s najboljom neprijateljskom tehnikom. S koliko je snaga točno neprijatelj napadao u prva dva navrata i koliki su mu bili gubici? To se ne može reći sa sigurnošću.

Još dobrih vijesti za obranu donijelo je priključenje braniteljskih skupina koje zbog pada Marinaca nisu mogle doći do Vukovara. Stigli su vod Tigrova i vod HOS-a Rijeka-Zagreb, koji su trebali ići na smjenu u Vukovar, kao i skupina Tigrova koja je u opkoljeni grad na Dunavu prevozila protuoklopno oružje. Dolaskom novih branitelja snage po punktovima su se izmiješale, tako da su položaje na novoj imaginarnoj crti obrane popunjavali pripadnici više postrojbi.

Neprijatelj 4. listopada osim topničkih nije poduzimao napadne ili jurišne akcije, što su branitelji iskoristili da se još konsolidiraju i reorganiziraju. U Nuštar iz Osijeka dolazi oko 200 Zolja koje su podijeljene i na brzinu je provedena obuka. Usto, u Nuštar konačno dolazi i hrvatska oklopna postrojba, pet tenkova T-55 i pet transporterata BVP M-80A, koji se raspoređuju na ključne pravce obrane sela. Tenkovi su stigli iz Varaždina i postaju sredstva 109. brigade, a posade se popunjavaju u Vinkovcima. Treći pješačko-oklopni napad uslijedit će 5. listopada. Bilo je to u prijepodnevnim satima. Još jednom, prethodila mu je intenzivna topnička priprema. Iz pravca Marinaca i ekonomije Heninkovci na Nuštar je krenulo 12 tenkova M-84 i 12 BVP-a M80A te oko stotinu pješaka. Na ulazima u selo nije bilo dovoljno protuoklopnih sustava da zaustave tolike tenkove. S bestrzajnim topom, ručnim bacačima i tromblonima, na smjeru prema Marincima i Heninkovcima nije mnogo učinjeno. Veći uspjeh ostvarila je skupina s protuoklopnim vođenim sustavom 9K11 Maljutka, koja je onesposobila jedan te uništila dva tenka, što je donekle usporilo daljnje napredovanje neprijatelja. No, protuoklopna skupina brzo je otkrivena i neutralizirana tenkovskim projektilima. Neprijateljski su tenkovi ušli u selo i paljkom rušili kuće, koje su njihovi vojnici palili. U prođoru prema centru sela ubijali su sve pred sobom. Za živi štit uzeli su jednog civila.

RANJIVI S BOKOVA

Unatoč teškom početku dana, protuoklopne skupine u selu još su uvijek raspolagale s više od deset prijenosnih protuoklopnih sustava te nekoliko bestrzajnih topova M60 kalibra 82 mm, što će se na kraju pokazati iznimno bitnim za obranu

Nuštra. U trećoj bitki za Nuštar djelovalo je i novovoformljeno hrvatsko topništvo, koje su činili pripadnici 2. bojne 3. brigade i 109. brigade. Topništvo je raspolagalo bitnicom haubica 122 mm, bitnicom haubica 105 mm, bitnicom topova 76 mm ZIS te bitnicom minobacača 120 mm. Jedan dio topništva: bitnice haubica 122 i 105 mm, djelovalo je zaprečnim paljbama po ulazu u Nuštar iz pravca Marinaca i ekonomije Heninkovci. Uispomoć će 5. listopada doći i četiri protuoklopne skupine s BST-ima iz Vinkovaca, vod iz Samostalne satnije Vinkovci i skupina interventne postrojbe pričuvne policije te po drugi put protuoklopna skupina Žuti mrami. Ulazeći u naseljeno mjesto neprijatelj je morao kanalizirati kretanje tenkova u ulice u kojima su bili ranjivi s bokova. Pripremajući se za obranu, branitelji su poučeni prethodnim napadima otvorili velika dvorišna vrata kuća kako bi lakše djelovali po tenkovima i BVP-ima. Svaka protuoklopna skupina djelovala je neovisno. Naime, komunikacija među njima nije postojala jer za sve nije bilo dovoljno radiouređaja, pa je na pojedine tenkove odjednom djelovalo i više protuoklopnih skupina. Zapovjedništvo obrane također nije raspolagalo svim informacijama jer je bitka bila intenzivna i istodobno vođena na više pravaca.

Neprijatelj je planirao napad tenkovima i iz pravca okupiranog Cericā. Međutim, u toj je namjeri zaustavljen, za što su najvjerojatnije zasluzni Žuti mrami. Oni su još tijekom noći sa 2. na 3. listopada otišli u Cericā i uništili jedan tenk, što je izazvalo paniku u neprijateljskim redovima. Na kraju se nisu usudili poduzeti napad pravcem Cericā – Nuštar. Branitelji su ispred Cericā postavili i minska polja, a na tamošnje tenkove JNA bez većeg je uspjeha djelovalo i novoprdošli hrvatski tenk T-55. No, neprijatelju je dan jasan znak da i branitelji raspolazu tenkovima. Ukratko: svim tim djelovanjima hrvatskih snaga vjerojatno je spriječen ne samo ulazak u Nuštar nego i spašavanje neprijateljskih snaga iz Cericā sa snagama iz Ostrova na lokaciji Žankovac.

JNA i srpske paravojne postrojbe ipak su se tijekom poslijepodneve teškom mukom probile do središta Nuštra, a konačno su zaustavljene kod crkve Duha Svetoga. Taj probor platile su golemim gubicima: uništeno je osam srpskih tenkova – tri na Zidinama, pet u selu, baš kao i četiri borbeni vozila pješaštva. Osim protuoklopne skupine s Maljutkama, oklopna vozila uništavali su ili onesposobljavali pripadnici Žutih mramova i HOS-a Nuštar ručnim raketnim bacačima Osa. S bestrzajnim topovima uspješni su bili pripadnici 1. gardijske brigade Tigrovi te skupina 109. brigade iz Jelačićeve ulice (Vinkovci). Neprijateljski oklop pogodjali su i pripadnici Tigrova i Pratećeg voda 2. pješačke bojne 3. gardijske brigade s RB-ovima. Iako su sve te protuoklopne skupine praktički djelovale zasebno, zajedno su stvorile kritičnu masu koja je uspješno zaustavila

DOMOVINSKI RAT

teško naoružane elitne snage JNA. Kako je srpsko pješaštvo ostalo bez tenkova, počelo se povlačiti podvijena repa i bježati iz sela najbrže što je moglo. Branitelji su iz obrambenih krenuli u napadna djelovanja. U bitku će se uključiti i dva hrvatska tenka T-55 teće tako početi žestok i odlučan hrvatski protuudar. Neprijatelj je do kraja dana u potpunosti izbačen iz sela, a branitelji su vratili prvočne položaje, da bi ih idućih dana još pomaknuli prema Marincima.

TAKTIKA ISPRED VREMENA

Bitka je završila u večernjim satima 5. listopada 1991. godine. Bila je to veličanstvena hrvatska pobjeda. Tri tenka zarobljena u tom napadu poslije će biti popravljena u tvornici *Duro Đaković* u Slavonskom Brodu. Prema zaplijenjenim dokumentima, u drugom i trećem valu Nuštar su napadali tenkovi 252. oklopne brigade JNA iz Kraljeva potpomognuti srpskim paravojnim postrojbama. Nažalost, u bitkama za Nuštar

Autor teksta (lijevo)
na uništenom
neprijateljskom
tenku u Nuštru u
društvu suboraca
iz Minobacačke
bitnice Topničko-
-raketnog divizijuna
3. gbr: Miroslava
Škore (u sredini) i
Željka Todorovića
(desno). Fotografija
je snimljena
nekoliko tjedana
nakon bitaka s
početka listopada
1991. Selo neće
biti mirno sve do
oslobodilačkih
operacija i kraja
Domovinskog rata

u tri je dana poginulo sedam hrvatskih branitelja i ubijeno osam civila. Selo je izgledalo stravično: porušene su stotine kuća, ubijeno je puno stoke. Usto, još je mnoštvo stoke besciljno lutalo ulicama srušenog, ali obranjenog sela. Točan broj poginulih i ranjenih na strani neprijatelja nije točno poznat. Kako bi prikrio stvarne gubitke, neprijatelj je prilikom povlačenja nastojao odnijeti i evakuirati što više svojih poginulih i ranjenih pripadnika, a i oštećena oklopna vozila. Procjenjuje se da je poginulo oko 30 neprijateljskih vojnika. Ono što je početkom listopada 1991. odlikovalo branitelje Nuštra bio je visok borbeni moral i motivacija te izvrsne sposobnosti samoorganiziranja. Male mobilne protuoklopne skupine pokazale su se kao idealno rješenje za borbu u naseljenom mjestu. Iako branitelji nisu koristili takтику zapisanu u tadašnjim doktrinarnim i vojnostručnim publikacijama, danas se takvo djelovanje naziva *taktika malih postrojbi*. U obrani sela znatno je pomogao i povoljan raspored ulica te objekata. Pritom su zidane konstrukcije korištene za zaklone, što se pokazalo iznimno učinkovitim pa je praktički svaka kuća korištena kao točka obrane i otpora. Korišten je čimbenik iznenađenja i gerilska takтика *ispali i povuci se*. Neprijatelj je stoga stekao dojam da organizirani otpor zapravo ne postoji i da je obrana razbijena. Iako je neprijatelj tenkovima i pje-

**Prema zaplijenjenim dokumentima,
u drugom i trećem valu Nuštar su
napadali tenkovi 252. oklopne
brigade JNA iz Kraljeva potpomognuti
srpskim paravojnim postrojbama.
Ovako su se proveli**

šaštvom dva puta ušao u samo središte sela te već slavio pobjedu, ono nikad nije zauzeto.

Nedovoljno teškog i protuoklopног narуžanja, nekoordiniranost postrojbi, preklapanje crta zapovijedanja... sve to nije sprječilo da branitelji u bitkama za Nuštar ostvare velike hrvatske pobjede na istoku Slavonije. Iako je pokušavao, nakon 5. listopada neprijatelj više nikad nije ušao u selo. Naučene lekcije trajno je zapamatio i to mu je bio zadnji pješačko-tenkovski napad na Nuštar.

BEZ MIRA DO OLUJE

Nuštar je postao poprište najtežih ratnih razaranja, tenkovskih bitaka, zločina nad civilima i herojskog otpora hrvatskih branitelja. Obranili su ga *mali ljudi*, koji su imali hrabrosti uhvatiti se u neravnopravan boj protiv *celika* agresorske JNA i srpskih pobunjenika, kao i dobrovoljaca iz Srbije. Zbog svega toga, bitke u Nuštru ne smiju biti zaboravljene. Prema nekim procjenama, na Nuštar je u Domovinskom ratu ispaljeno više od sto tisuća teških projektila zbog čega je cjelokupna tamošnja infrastruktura razorena. Na selo je bačeno najviše bombi *krmača* u Domovinskom ratu. Nuštar je i u nekoliko pokušaja bio polazišna točka za proboj prema gradu heroju Vukovaru, od kojeg je udaljen samo 12 km. Najveći pokušaji poduzeti su 13. listopada i 13. studenog 1991. – ali nisu uspjeli. Nakon pada grada mnogi su vukovarski branitelji, koji su se nekoliko dana probijali kroz neprijateljske redove, prihvaćeni upravo u Nuštru. Selo neće biti mirno sve do oslobođilačkih operacija i kraja Domovinskog rata. Naime, Nuštar je cijelo to vrijeme ostao s tri strane okružen neprijateljem. O tome koliko su hrvatske postrojbe ondje bile opterećene dovoljno govori činjenica da su pripadnici 2. bojne 3. gardijske brigade i branitelji iz Nuštra proveli u selu, praktički na prvoj crti, više od osam mjeseci bez smjene. Neprijateljske granate zasule su Nuštar posljednji put i u rano jutro 5. kolovoza 1995. za vrijeme vojno-redarstvene operacije Oluja.

Literatura

- Mirko Adžaga, *Vatrene ulice – četiri dana*, Vlastita naklada, Nuštar (2009.)
Skupina autora, *109. brigada na vratima Hrvatske (1991. – 1992.)*, Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Republike Hrvatske, Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Vukovarsko-srijemske županije, Odbor za njegovanje ratnih tradicija, čuvanja ugleda i časti pripadnika 109. brigade, Zagreb-Vinkovci (2011.).
Davor Runtić, 1991., *Vukovar – Vinkovci*, Vlastita naklada, Vinkovci, (1999.).
Davor Runtić, *Istočno-slavonska ratna kronika. Vukovar – Vinkovci, 1991. – 1998.* Knjiga druga, Vlastita naklada, Vinkovci (2020.).
Zvonimir Tanocki, *Ratni album 109. brigade HV Vinkovci*, Slavonska naklada Privlačica, Vinkovci (1992.).
Vinko Vrbanac, *Strategijska obrambena operacija 91.-92.*, Udruga Odbor za uređenje i zaštitu Sovskog jezera, Osijek (2021.).
Mirko Adžaga, *Obrana Nuštra*, časopis *Vojna povijest* br. 127, listopad (2021.).
Mirko Adžaga, *Prvi napad na Nuštar*, časopis *Vojna povijest* br. 127, listopad (2021.).
Mirko Adžaga, *Drugi napad na Nuštar*, časopis *Vojna povijest* br. 128, studeni (2021.).
Mirko Adžaga, *Organizacija obrane Nuštra raspored punktova – 4. listopada 1991.*, časopis *Vojna povijest* br. 128, studeni (2021.).
Mirko Adžaga, *Treći napad na Nuštar 5. listopada 1991.*, časopis *Vojna povijest* br. 130, siječanj (2022.).
Grga Krajina, *Nuštar u Domovinskom ratu, u: Nuštar – mala povijesnica mjesta* (ur. Zlatko Virc), Privlačica, Vinkovci (1992.).
Stanko Leko, *Pregled ratnih događanja u našoj općini* (<https://nustar.hr/o-opcini/domovinski-rat/>)
Branitelji Nuštra, *I opet Nuštar – zaboravljena bitka Domovinskog rata* (<https://vojnapovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/i-opet-nustar-zaboravljena-bitka-domovinskog-rata-965059>)
Luka Knežević, *Vrata Hrvatske. Vinkovci i okolica u Domovinskom ratu*, završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Filozofski fakultet, Pula (2021.).
Ivan Leutar, *Virtus, non copia vincit*, Pauk, Ilača (2012.).
Razgovori autora teksta s umirovljenim brigadirom Damicom Dujićem, zapovjednikom 2. pješačke bojne 3. gardijske brigade i zapovjednikom obrane Nuštra od 2. listopada 1991. do 1. svibnja 1992.

Videozapisi

- Marinko Gadić, *Nuštar 91 - prateći vod BOFI 2.pb. 3gbr.* (<http://www.youtube.com/watch?v=w-33cxN39xF#t=87>)
Steve Gaunt, *Nuštar at war 1992 Pt.1* (http://www.youtube.com/watch?v=D6oSNibS_ec)
Steve Gaunt, *Nuštar at war 1992 pt.2* (<http://www.youtube.com/watch?v=Shv0bmKRpYE>)
Hrvatska radiotelevizija, *Trenutak za sjećanje | Napad na Nuštar* (<https://www.youtube.com/watch?v=N-tMgdOaojDc>)
PNJS Productions, *Zaboravljena bitka Nuštar '91 1. dio* (dokumentarni film) (<https://www.youtube.com/watch?v=f6tlzMMSASv0&t=199s>)
PNJS Productions, *Zaboravljena bitka Nuštar '91 2. dio* (dokumentarni film) (<https://www.youtube.com/watch?v=QTWlOU3sWnI&t=1799s>)
Općina Nuštar – *NUŠTAR 1991* (<https://www.youtube.com/watch?v=ite93uYWb04>)
Norman to Move, *OBRANA NUŠTRA FINAL h264 1920 810* (https://www.youtube.com/watch?v=YLz_bZnAxg)

www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama:

Sve što vas zanima pitajte nas:
hvojnik@mohr.hr

Foto: Tomislav BRANDT